

Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens proposition *Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen* (prop. 2000/01:72) och punkt 1 i Riksdagens revisorers förslag 2000/01:RR12 *Svenskundervisning för invandrare och invandrarnas arbetsmarknad*. I anslutning till dessa behandlas 115 yrkanden i motioner väckta med anledning av propositionen eller förslaget eller under allmänna motionstiden 1999 och 2000.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag på alla punkter och föreslår att riksdagen skall avslå Riksdagens revisorers förslag, som anses tillgodosett med vad regeringen skriver i propositionen. Samtliga motionsyrkanden avstyrks.

De beslut som utskottet föreslår att riksdagen skall fatta i enlighet med regeringens förslag innebär i huvudsak följande.

Mål och strategi för utveckling av vuxnas lärande godkänns.

Statens skolor för vuxna (SSV) får ett utvidgat uppdrag, nämligen att stödja kommunernas användning av distansmetoder i vuxenutbildningen.

Skollagen ändras när det gäller svenskundervisning för invandrare (sfi). Sfi skall vända sig till invandrare, oavsett om de är nyinflyttade eller ej, och skall anordnas som kurser (inte nödvändigt som en kurs).

I rekryteringssyfte införs en särskild form av studiemedel, som till 100 % är bidrag och en möjlighet att därutöver få ytterligare 22,5 % av ordinarie totalbelopp som bidrag. Målgruppen är personer som är minst 25 år och är arbetslösa, riskerar arbetslöshet eller har funktionshinder.

Ett särskilt riktat statsbidrag för kommunal vuxenutbildning införs fr.o.m. år 2003. Det skall fr.o.m. år 2006 inordnas i det generella bidraget till kommunerna. Ett särskilt riktat bidrag skall under samma tid lämnas till Folkbildningsrådet för kurser inom folkhögskolan. Det skall år 2006 inordnas i det generella bidraget till folkbildningen.

Skollagens definition av gymnasial vuxenutbildning ändras. Gymnasial vuxenutbildning skall syfta till att ge vuxna kunskaper och färdigheter på en nivå som motsvarar den som utbildningen i gymnasieskolan skall ge.

Mot regeringens förslag om en ny form av studiemedel reserverar sig Moderaterna, Kristdemokraterna och Folkpartiet. I övrigt reserverar sig dessa tre partier och Centerpartiet på många punkter till förmån för sina motionsyrkanden om tillkännagivanden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning.....	3
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	10
Ärendet och dess beredning	10
Bakgrund.....	10
Propositionens huvudsakliga innehåll	12
Utskottets överväganden	14
Mål och strategi för vuxnas lärande	14
Anordnare av vuxenutbildning.....	16
Svenskundervisning för invandrare.....	18
Vuxenutbildning för utvecklingsstörda	21
Folkbildningen	24
Personer med funktionshinder och det livslånga lärandet	28
Studiefinansiering	31
Statsbidrag till vuxenutbildningen.....	34
Uppsökande verksamhet	36
Skollagens definition av gymnasial vuxenutbildning	37
Rätt till gymnasial vuxenutbildning	37
Validering.....	39
Nationella styrorgan för vuxenutbildning	40
Övrigt	41
Reservationer	44
1. Mål och strategi för vuxnas lärande, m.m. (punkterna 1, 2, 4, 8, 17, 24, 26 och 27) – m.....	44
2. Mål och strategi för vuxnas lärande, m.m. (punkterna 1, 4, 5, 6, 11, 16, 17, 22, 24, 25 och 28) – kd.....	47
3. Anordnare av vuxenutbildning (punkt 2) – kd, fp	52
4. Svenska för invandrare, m.m. (punkterna 4, 16, 17, 22, 23, 24 och 27) – fp	53
5. Utvecklingsstördas tillgång till särvux, m.m. (punkterna 5 och 14) – m, fp.....	56
6. Medel till utbildningsplatser inom folkbildningen (punkt 7) – m, kd.....	57
7. Medel till utbildningsplatser inom folkbildningen, m.m. (punkterna 7, 11, 22, 24 och 28) – c.....	58
8. Medel till folkbildningen för forskning och utveckling med inriktning på vuxnas lärande (punkt 9) – m, c.....	60
9. Medel till folkbildningen för kompetensutveckling av lärare med inriktning på vuxenpedagogiskt arbetssätt och specialpedagogik (punkterna 10 och 19) – m, kd, c, fp.....	60

10. Rätt till personlig assistans vid vuxenutbildning (punkt 15) – kd, c, fp	62
Bilagor	
1. Förteckning över behandlade förslag.....	63
Propositionen	63
Riksdagens revisorers förslag	63
Följdmotioner med anledning av propositionen	63
Följdmotioner med anledning av Riksdagens revisorers förslag	67
Motioner från allmänna motionstiden 2000.....	68
Motioner från allmänna motionstiden 1999.....	70
2. Regeringens lagförslag	73
1. Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100).....	73
2. Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1108) om statens skolor för vuxna.....	74
3. Kulturutskottets yttrande 2000/01:KrU3y	75

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut:

1. Mål och strategi för vuxnas lärande

Riksdagen godkänner vad regeringen förordar om mål och strategi för vuxnas lärande (punkt 3) och avslår motionerna 1999/2000:Ub805 yrkande 1, 2000/01:Ub27 yrkande 1, 2000/01:Ub28 yrkande 7, 2000/01:Ub32 yrkande 3 och 2000/01:Ub287 yrkande 1.

Reservation 1 (m) – delvis

Reservation 2 (kd) – delvis

2. Anordnare av vuxenutbildning

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub25 yrkande 3, 2000/01:Ub26, 2000/01:Ub28 yrkande 4, 2000/01:Ub36 yrkande 2 och 2000/01:Ub236 yrkande 23.

Reservation 1 (m) – delvis

Reservation 3 (kd, fp)

3. Statens skolor för vuxna

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:1108) om statens skolor för vuxna.

4. Svenska för invandrare

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100) såvitt avser 13 kap. 1 §, bifaller motion 2000/01:Ub32 yrkande 1 samt avslår Riksdagens revisorers förslag (punkt 1) och motionerna 1999/2000:Sf637 yrkande 21, 1999/2000:Sf640 yrkandena 16–18, 1999/2000:A230 yrkande 2, 2000/01:Ub27 yrkande 2, 2000/01:Ub31 yrkandena 1–3, 2000/01:Ub37, 2000/01:Ub38 yrkandena 1–3, 2000/01:Ub39 yrkandena 1–3, 2000/01:Ub40 yrkandena 1 och 6, 2000/01:Ub272, 2000/01:Ub814, 2000/01:Ub815, 2000/01:Sf611 yrkande 15 och 2000/01:A216 yrkande 2.

Reservation 1 (m) – delvis

Reservation 2 (kd) – delvis

Reservation 4 (fp) – delvis

5. Utvecklingsstördas tillgång till sÄrvux

Riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub209 yrkande 1, 1999/2000:Ub805 yrkande 2, 2000/01:Ub25 yrkande 2, 2000/01:Ub28 yrkande 2, 2000/01:Ub32 yrkande 6, 2000/01:Ub33 yrkande 3, 2000/01:Ub230 yrkande 1 och 2000/01:Ub287 yrkande 2.

Reservation 5 (m, fp) – delvis

Reservation 2 (kd) – delvis

6. Ämnen och betyg i sÄrvux

Riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub209 yrkandena 2–6, 1999/2000:Ub262 yrkandena 2 och 3 samt 2000/01:Ub230 yrkandena 2–6.

Reservation 2 (kd) – delvis

7. Medel till utbildningsplatser inom folkbildningen

Riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub262 yrkande 1, 1999/2000:N388 yrkande 14, 2000/01:Ub28 yrkande 3, 2000/01:Ub33 yrkandena 8 och 9 samt 2000/01:Ub35.

Reservation 6 (m, kd)

Reservation 7 (c) – delvis

8. Uppdelning av folkbildningsanslaget

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ub36 yrkande 3.

Reservation 1 (m) – delvis

9. Medel till folkbildningen för forskning och utveckling med inriktning på vuxnas lärande

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub33 yrkande 5 i denna del och 2000/01:Ub36 yrkande 1 i denna del.

Reservation 8 (m, c)

10. Medel till folkbildningen för kompetensutveckling av lärare med inriktning på vuxenpedagogiskt arbetsätt och specialpedagogik

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub25 yrkande 16, 2000/01:Ub33 yrkande 5 i denna del och 2000/01:Ub36 yrkande 1 i denna del.

Reservation 9 (m, kd, c, fp) – delvis

11. Medel till folkbildningen inom ramen för den s.k. ITiS-satsningen

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub33 yrkande 5 i denna del samt 2000/01:Ub287 yrkande 7.

Reservation 2 (kd) – delvis

Reservation 7 (c) – delvis

12. Utvärdering av folkbildningen

Riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Kr315 yrkande 24, 1999/2000:Kr601 yrkande 2, 2000/01:Ub33 yrkande 7, 2000/01:Ub34 yrkandena 1 och 2 samt 2000/01:Kr701 yrkande 34 i denna del.

13. Folkbildningsrådets myndighetsutövning

Riksdagen avslår motion 2000/01:Kr601.

14. Möjlighet för funktionshindrade att välja utbildningsanordnare i vuxenutbildningen

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ub25 yrkande 6.

Reservation 5 (m, fp) – delvis

15. Rätt till personlig assistans vid vuxenutbildning

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ub33 yrkande 4.

Reservation 10 (kd, c, fp)

16. Stöd i övrigt till funktionshindrade vid vuxenutbildning

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub25 yrkandena 4, 5 och 7, 2000/01:Ub27 yrkande 3, 2000/01:Ub287 yrkande 9 och 2000/01:Ub518.

Reservation 2 (kd) – delvis

Reservation 4 (fp) – delvis

17. Studiefinansiering vid vuxenutbildning

Riksdagen godkänner vad regeringen förordar om en särskild form av studiemedel för vissa vuxenstudenter (punkt 4) och avslår motionerna 2000/01:Ub25 yrkandena 8–12, 2000/01:Ub28 yrkandena 5 och 6 och 2000/01:Ub32 yrkandena 4, 5 och 7.

Reservation 1 (m) – delvis

Reservation 2 (kd) – delvis

Reservation 4 (fp) – delvis

18. Nytt riktat statsbidrag

Riksdagen godkänner vad regeringen förordar om inrättande av ett nytt statsbidrag till kommuner och folkbildningen samt avslår motionerna 2000/01:Ub29 yrkandena 1 och 2 och 2000/01:Ub30.

19. Ansvaret för uppsökande verksamhet

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ub33 yrkande 6.

Reservation 9 (m, kd, c, fp) – delvis

20. Definition av gymnasial vuxenutbildning

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100) såvitt avser 11 kap. 2 §.

21. Skollagen i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100) i de delar det inte omfattas av utskottets förslag i det föregående.

22. Rätt till gymnasial vuxenutbildning

Riksdagen avslår motionerna 1999/2000:A220 yrkande 11, 2000/01:Ub25 yrkande 1, 2000/01:Ub28 yrkande 1, 2000/01:Ub33 yrkande 2 och 2000/01:Ub287 yrkande 8.

Reservation 2 (kd) – delvis

Reservation 7 (c) – delvis

Reservation 4 (fp) – delvis

23. Validering

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ub25 yrkande 14.

Reservation 4 (fp) – delvis

24. Nationella styrorgan för vuxenutbildning

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub25 yrkande 15, 2000/01:Ub33 yrkande 1, 2000/01:Ub40 yrkande 5 och 2000/01:Ub287 yrkande 6.

Reservation 1 (m) – delvis

Reservation 2 (kd) – delvis

Reservation 7 (c) – delvis

Reservation 4 (fp) – delvis

25. Ekonomiskt utbyte av livslångt lärande

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ub287 yrkande 3.

Reservation 2 (kd) – delvis

26. Yrkesutbildning för äldre arbetslösa

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub280 yrkande 6 och 2000/01:Ub281 yrkande 8.

Reservation 1 (m) – delvis

27. Kompletterande utbildning för invandrare

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub31 yrkande 4 och 2000/01:Ub281 yrkande 9.

Reservation 1 (m) – delvis

Reservation 4 (fp) – delvis

28. Vuxenutbildning inom naturbrukssektorn

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub223, 2000/01:MJ233 yrkande 23 och 2000/01:MJ258 yrkande 3.

Reservation 2 (kd) – delvis

Reservation 7 (c) – delvis

29. Hushållsskolor

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ub801.

30. Lokförarutbildning

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ub343.

31. Utbildning för finskspråkiga romer

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ub345.

Stockholm den 8 maj 2001

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Björkman (s), Britt-Marie Danestig (v), Beatrice Ask (m), Eva Johansson (s), Lars Hjertén (m), Majléne Westerlund Panke (s), Torgny Danielsson (s), Tomas Eneroth (s), Erling Wälivaara (kd), Per Bill (m), Gunnar Goude (mp), Sofia Jonsson (c), Ulf Nilsson (fp), Anders Sjölund (m), Nils-Erik Söderqvist (s), Camilla Sköld Jansson (v) och Maria Larsson (kd).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 2000/01:72 *Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen* och de tolv motioner som väcktes med anledning av propositionen. Propositionen rör vuxenutbildning i olika former, bl.a. kommunal vuxenutbildning (komvux), statens skolor för vuxna (SSV), vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvox), svenskundervisning för invandrare (sfi) och folkbildning. Ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 1999 och 2000 om vuxenutbildning behandlas också.

Utskottet har berett kulturutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och motionerna. Kulturutskottets yttrande återfinns som *bilaga 3* i betänkandet. Tillsammans med yttrandet överlämnade kulturutskottet till utbildningsutskottet ett antal motionsyrkanden som av kammaren hänvisats till kulturutskottet.

Regeringens förslag i propositionen har föregåtts dels av utredning inom den parlamentariskt sammansatta Kunskapslyftskommittén (U 1995:09, dir. 1995:67, 1996:71 och 1997:104), dels av en femårig särskild vuxenutbildningssatsning, kallad Kunskapslyftet, som har pågått sedan hösten 1997. Kunskapslyftskommittén avlämnade sitt slutbetänkande *Kunskapsbygget 2000 – det livslånga lärandet* (SOU 2000:28) i april 2000.

Utskottet behandlar i betänkandet vidare Riksdagens revisorers förslag 2000/01:12 *Svenskundervisning för invandrare och invandrarnas arbetsmarknad*. Med anledning av detta förslag väcktes fyra motioner. Revisorernas förslag omfattar fyra punkter. Två av dessa berör arbetsmarknadsutskottets område och har av utbildningsutskottet överlämnats dit jämte vissa därmed sammanhängande motionsyrkanden. Ett av förslagen från revisorerna rör socialutskottets område och har av utbildningsutskottet överlämnats dit tillsammans med två motionsyrkanden. Endast en av förslagspunkterna från revisorerna behandlas således i detta betänkande.

Bakgrund

De stora skolreformer som genomfördes i Sverige efter andra världskriget ledde till en stor skillnad i utbildningsnivå mellan de yngre i samhället och majoriteten av de äldre, av vilka flertalet endast hade gått sex- eller sjuårig folkskola.

Kommunal vuxenutbildning inrättades genom riksdagsbeslut 1967 och började höstterminen 1968. Innan dess fanns det kvällsgymnasier med studieförbund eller kommuner som huvudmän samt några statliga skolor för vuxna och deltidskurser för vuxna vid yrkesskolor.

Huvuduppgiften för komvux var till att börja med, liksom för kvällsgymnasierna och de statliga skolorna för vuxna, att ge vuxna behörighet till högre utbildning. Tyngdpunkten låg på gymnasieutbildning. Inom komvux gavs också vuxenutbildning på en nivå som motsvarade grundskolans högstadium.

Från början av 1970-talet fick de fördelningspolitiska målen ökad genomslagskraft. Grundskolenivån inom komvux prioriterades på olika sätt.

Grundutbildning för vuxna (grundvux) inrättades år 1977 som en särskild skolform. Dess uppgift blev att ge vuxna grundläggande färdigheter i att läsa, skriva och räkna. Rätt att genomgå grundvux fick den som hade passerat skolpliktsåldern men som i läsning, skrivning eller räkning saknade sådana färdigheter som normalt uppnåddes på grundskolans mellanstadium.

Efter förslag i propositionen *Växa med kunskaper* (prop. 1990/91:85, bet. UbU16, rskr. 356) inleddes grundvux i komvux den 1 juli 1992 och hela komvuxutbildningen på grundskolenivå fick namnet grundläggande vuxenutbildning. Rätt att få grundläggande vuxenutbildning för den som saknar sådana kunskaper och färdigheter som normalt uppnås i grundskolan infördes i skollagen. Den grundläggande vuxenutbildningen skulle inte längre bygga direkt på grundskolans kursplaner.

Komvux var från starten konstruerad för att ge vuxna utbildning som motsvarade den som gavs i ungdomsskolan. Utbildningen skulle i princip erbjudas enligt ungdomsskolans läroplaner. År 1982 infördes dock en särskild läroplan för vuxenutbildning, Lvux 82. I Lvux 82 ingick mål och riktlinjer, som fastställdes av regeringen, samt timplaner och kursplaner, som fastställdes av Skolöverstyrelsen.

Våren 1991 inleddes ett utredningsarbete som skulle leda fram till nya läroplaner för det offentliga skolväsendet. Begreppet läroplan skulle reserveras för mål och riktlinjer, som regeringen skulle fastställa efter det att riksdagen fått ta ställning till de grundläggande principerna i dessa. En ny läroplan för hela det frivilliga skolväsendet utfärdades av regeringen år 1994 (Lpf 94) och ersatte bl.a. Lvux 82. Lpf 94 avser såväl gymnasieskolan som gymnasiesärskolan, komvux, särsvux och statens skolor för vuxna och gäller fortfarande. Kursplanerna, som inte längre ingår i läroplanen, är gemensamma för gymnasieskolan och komvux.

I juni 1995 tillkallade regeringen en parlamentariskt sammansatt kommitté som bl.a. skulle föreslå mål för ett nationellt kunskapslyft för vuxna som en del i en strategi för livslångt lärande (dir. 1995:67). Kommittén antog namnet Kunskapslyftskommittén. Sommaren 1996 godkände riksdagen regeringens förslag om en vuxenutbildningssatsning, som skulle vara fullt utbyggd från hösten 1997 (prop. 1995/96:222, yttr. UbU7y, bet. FiU15, rskr. 307). Den enskilda individens önskemål, behov och förutsättningar skulle vara styrande och flexibilitet, kvalitet och nytänkande skulle prägla utbildningens utformning, inriktning och innehåll. Kunskapslyftskommittén fick i uppdrag att följa och utvärdera denna vuxenutbildningssatsning, som fick benämningen Kunskapslyftet (dir. 1996:71).

Kunskapslyftet innebar att kommunerna, som redan tidigare haft skyldighet att erbjuda gymnasial vuxenutbildning, fick tillgång till särskilt statsbidrag för att bygga ut denna. Vidare avsattes medel för 10 000 platser per år inom folkhögskolan. I 1999 års vårproposition beräknade regeringen att Kunskapslyftet under femårsperioden fram till 2002 kommer att ha nått över 800 000 nya studerande (prop. 1998/99:100 s. 26). Ett särskilt förmånligt studiestöd, särskilt utbildningsbidrag, infördes i anslutning till Kunskapslyftet.

Under åren 1992–1996 hade tillfälliga insatser inom utbildningsområdet finansierats med konjunkturrelaterade medel. Både komvux och folkhögskolan fick tillfälliga utökningar genom dessa medel innan Kunskapslyftet startade.

Landets kommuner inbjöds sommaren 1996 att delta i Kunskapslyftet. Av inbjudan framgick att ett viktigt syfte med den omfattande statliga satsningen var att genom förnyelse och utvecklingsarbete lägga grunden till en förändrad vuxenutbildning avpassad för 2000-talets behov efter femårsperiodens slut. Ett annat viktigt syfte som angavs var att öka sysselsättningen och den ekonomiska tillväxten.

Kunskapslyftskommittén lämnade i april 2000 sitt slutbetänkande *Kunskapsbygget 2000 – det livslånga lärandet* (SOU 2000:28).

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen lägger fram förslag om mål och strategi för utveckling av vuxnas lärande. Förslagen rörande utvecklingen av vuxenutbildningen tar sin utgångspunkt i begreppet livslångt lärande. Regeringen lyfter även fram begreppet det livsvida lärandet, som beskrivs som lärande i tre olika organisatoriska eller situationsbundna former: formellt lärande (organiserad utbildning inom ramen för det offentliga utbildningsväsendet), icke formellt lärande (utbildning organiserad vid sidan om det offentliga utbildningsväsendet, såsom huvuddelen av folkbildningen, den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen, personalutbildning och annan kursverksamhet) och informellt lärande (där det inte föreligger någon tydlig utbildningssituation, utan lärandet sker på arbetsplatsen, i föreningslivet, i familjen och i vardagen och utan att det alltid finns en lärande intention). Den strategi som regeringen föreslår avser allt formellt och icke formellt lärande som åtnjuter samhällets stöd. Den framtida vuxenutbildningen skall möta människor och tillgodose deras behov av lärande utifrån den enskilda personens önskemål, behov och förutsättningar och stödja vuxnas deltagande i det livslånga lärandet.

Vikten av att det förnyelse- och utvecklingsarbete som bedrivits under Kunskapslyftet tas till vara stryks under. Skolhuvudmännens ansvar för detta betonas.

Regeringen framhåller betydelsen av att kommunerna – i samverkan med andra kommuner, folkbildningen och privata utbildningsanordnare – utvecklar en roll inte bara som anordnare av utbildning utan också som samordnare av informationsinsatser, vägledning och utbildningsmöjligheter. Det aviseras

förslag år 2002 om att tillföra kommunerna engångsvis 350 miljoner kronor för att utveckla infrastrukturen för livslångt lärande.

Det aviseras också satsningar på forskning och kompetensutveckling av lärare inom vuxenutbildningen för att utveckla vuxenpedagogiskt arbetssätt och specialpedagogik.

Förbättrade möjligheter för personer med funktionshinder att delta i vuxenutbildning skall åstadkommas bl.a. genom att den nya myndigheten för specialpedagogiska frågor får ett utvidgat uppdrag och att satsningar görs på Internetbaserade läromedel för döva och hörselskadade. Medel till en utbyggnad av sÄrvux aviseras. Estetisk verksamhet skall kunna erbjudas i sÄrvux.

Ändring föreslås i skollagen så att vuxenutbildningen ges möjlighet att tillgodose enskilda människors behov av en bredare kompetensutveckling på gymnasial nivå än vad nuvarande regler tillåter.

Statens skolor för vuxna föreslås få en vidgad roll som innebär att skolorna förutom att erbjuda distansutbildning även skall stödja kommunernas användning av distansmetoder.

Skollagen föreslås bli ändrad så att rätten till sfi omfattar alla vuxna invandrare. Kursplanen för sfi skall kunna differentieras.

Inriktningen för en ny statlig utvärdering av folkbildningen redovisas.

I rekryterande syfte föreslås en ny form av studiemedel, som i sin helhet skall vara ett skattefritt bidrag.

Ett nytt riktat statsbidrag motsvarande ca 47 000 platser per år i kommunal vuxenutbildning och 7 000 platser per år i folkhögskola föreslås för perioden 2003–2006.

Utskottets överväganden

Mål och strategi för vuxnas lärande

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad regeringen förordar om mål och strategi för vuxnas lärande. Riksdagen bör avslå ett motionsyrkande om en stor reform av utbildningen av vuxna, inklusive komvux och arbetsmarknadsutbildning, byggd på rätt för den enskilde att välja utbildningsanordnare oberoende av bostadsort samt på finansiering genom ett pengsystem. Riksdagen bör också avslå yrkanden om att värdegrunden enligt Lpf 94 skall gälla för all samhällsstödd vuxenutbildning, dock utan krav på att utbildningen är icke-konfessionell.

Jämför *reservationerna 1 (m) och 2 (kd)*.

Propositionen

Följande mål skall enligt regeringen gälla för utveckling av vuxnas lärande:

Alla vuxna skall ges möjlighet att utvidga sina kunskaper och utveckla sin kompetens i syfte att främja personlig utveckling, demokrati, jämställdhet, ekonomisk tillväxt och sysselsättning samt en rättvis fördelning.

Den strategi som regeringen förordar innefattar följande punkter:

- Pedagogik och arbetsformer utvecklas för att motsvara individernas föränderliga och ökande behov av lärande i ett kunskapsbaserat samhälle.
- Individens lärande och kunskapssökande stöds genom rådgivning och vägledning, baserad på erkännande av faktiska, redan förvärvade kunskaper.
- Ändamålsenliga lärmiljöer samt undervisning, handledning och nätbaserad utbildning tillhandahålls i en omfattning som så långt möjligt svarar mot alla vuxnas varierande behov av och förutsättningar för lärande.
- Ekonomiskt stöd erbjuds vuxna för att stimulera till deltagande i utbildning och kompetensutveckling.
- Samhället, arbetsgivarna och de enskilda ansvarar gemensamt för att olika individers och olika gruppers behov av såväl allmän som specialinriktad utbildning tillgodoses.
- Allt formellt och icke formellt lärande, som åtnjuter samhällets stöd, genomsyras av ett demokratiskt förhållningssätt och respekt för allas lika värde.
- En grundläggande samsyn över politikområden och samverkan mellan myndigheter, arbetsmarknadens parter och folkrörelser eftersträvas för att förverkliga individernas lärande och kompetensutveckling.

Motioner

Moderata samlingspartiet skriver i motion 2000/01:Ub32 att målet och strategin som anges i propositionen är mycket allmänna och att ett bredare anslag när det gäller vuxnas möjligheter till egna kunskapsinvesteringar lämnas därhän. Partiet anser att det behövs en stor reform av utbildningen för vuxna, som inkluderar komvux och arbetsmarknadsutbildning (yrk. 3). All av det allmänna finansierad utbildning skall enligt motionärerna arrangeras så att den enskilde kan välja utbildningsanordnare oberoende av bostadsort. Rätten till grundläggande vuxenutbildning skall vidgas till att omfatta grundläggande gymnasieutbildning. Sökande under 25 år bör ha en särskild rätt att komplettera otillräckliga gymnasiebetyg. Motionärerna konstaterar att omfattningen av utbildningen för vuxna kommer att variera beroende på konjunkturen.

Kristdemokraterna föreslår i motionerna 2000/01:Ub287 yrkande 1 och 2000/01:Ub28 yrkande 7 att all samhällsstödd vuxenutbildning skall bygga på den värdegrund som anges i Läroplan för de frivilliga skolformerna (Lpf 94). Kravet på att undervisningen skall vara icke-konfessionell behöver dock inte finnas med inom vuxenutbildningen. I motion 1999/2000:Ub805 invänder Kristdemokraterna mot att man inom Kunskapslyftet har prioriterat arbetslösa i stället för att följa förslaget i Kunskapslyftskommitténs första delbetänkande. Enligt detta skulle utbildning på grundskolenivå prioriteras högst, därefter sådan utbildning på gymnasienivå som syftar till att stärka individens delaktighet i samhället och ställning på arbetsmarknaden och sist övrig utbildning på gymnasiet för vidare studier och arbete (yrk. 1).

I motion 2000/01:Ub27 (m) föreslår motionären att orden ”samt en rättvis fördelning” skall utgå ur målformuleringen för vuxnas lärande. Hon menar att regeringens formulering kan uppfattas som ett krav på utbildning för den enskilda människan om hon eller han skall få del av en rättvis fördelning i samhället.

Utskottets ställningstagande

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen godkänner vad regeringen förordar om mål och strategi för vuxnas lärande och avslår motionsyrkandena.

För komvux, särsvux och sfi gäller redan i dag den värdegrund som anges i Lpf 94. Enligt läroplanen skall undervisningen vara icke-konfessionell. För utbildningen inom folkhögskolan och studieförbunden däremot gäller inte någon av statsmakterna fastställd värdegrund eller läroplan i övrigt. I den nu föreslagna strategin ingår att allt formellt och icke formellt lärande som åtnjuter samhällets stöd – således bl.a. det lärande som sker vid folkhögskolor och studieförbund – skall genomföras av ett demokratiskt förhållningssätt och respekt för allas lika värde. Detta är enligt utskottets mening tillräckligt.

Regeringen gör inte anspråk på att med sina förslag och bedömningar i propositionen lägga fast riktlinjer för vuxenutbildning för lång tid framöver. De snabba samhällsförändringarna gör det sannolikt nödvändigt att relativt regelbundet anpassa regelverk och lösningar till nya omständigheter, heter det i propositionen (s. 29). Utskottet är inte berett att ställa sig bakom krav på en

genomgripande reform av det slag som Moderaterna skisserar i sitt motionsyrkande. Vissa av de saker som där tas upp behandlas längre fram i detta betänkande.

Kristdemokraternas yrkande i motion 1999/2000:Ub805 väcktes hösten 1999, långt innan propositionen lades fram. Motionärernas uppfattning ligger mycket nära den som regeringen ger uttryck åt i propositionen (s. 25), där det sägs att samhällets insatser för att främja lärande inom den vuxna befolkningen även fortsättningsvis i första hand bör riktas mot dem som har störst behov, dvs. vuxna som saknar kunskaper motsvarande treårig gymnasieutbildning.

Anordnare av vuxenutbildning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår ett motionsyrkande om skyldighet för kommunerna att upphandla vuxenutbildning och yrkanden om ett system med fristående skolor för vuxenutbildning. Vidare tillstyrker utskottet att statens skolor för vuxna skall få i uppgift att stödja kommunernas användning av distansmetoder och att anordna utbildning i form av distansundervisning.

Jämför *reservationerna 1 (m) och 3 (kd, fp)*.

Gällande bestämmelser

Enligt 11 kap. 6 § skollagen (1985:1100) får kommuner och landsting uppdra åt andra att anordna komvux. Ett sådant uppdrag – entreprenad – har ansetts innefatta även läraruppgiften att sätta betyg. Däremot framgår det av förordningen om kommunal vuxenutbildning (1992:403) att uppgifter som ankommer på rektor, som t.ex. att utfärda slutbetyg eller samlat betygsdokument, skall utföras av den rektor inom det offentliga skolväsendet som är ansvarig för ledningen av utbildningen. Den kommunala nämnd som är ansvarig för kommunens vuxenutbildning har ansvaret även beträffande komvux som lagts ut på entreprenad.

Propositionen

Enligt regeringens bedömning är det angeläget att utvecklingsarbete bedrivs i kommunerna med en mångfald av **anordnare**. Under Kunskapslyftet har många kommuner förlagt viss utbildning till externa anordnare, när möjligheterna har varit större att nå kvalitetsmålen på det sättet än med verksamhet i egen regi. En differentiering av utbildningsutbudet med flera anordnare kan öka möjligheterna för den enskilde att välja med utgångspunkt i sitt eget behov av lärande, heter det i propositionen (s. 51). Regeringen pekar också på möjligheterna för kommuner att samverka med varandra t.ex. inom regioner, eller att samverka med anordnare som erbjuder distanslösningar.

Statens skolor för vuxna skall enligt regeringens förslag stödja kommunernas användning av distansmetoder i vuxenutbildningen och komplettera den kommunala vuxenutbildningen genom att erbjuda utbildning av i huvudsak samma slag i form av distansundervisning. Regeringen föreslår en ändring av lagen (1991:1108) av denna innebörd. Ändringen skall träda i kraft den 1 juli 2001.

Motioner

Moderata samlingspartiet föreslår i motion 2000/01:Ub36 att kommunerna skall vara skyldiga att på ett opartiskt sätt upphandla vuxenutbildning och att, i de fall där det är pedagogiskt lämpligt, studiecirkelformen skall anges som villkor för anbudsgivning (yrk. 2).

Kristdemokraterna vill enligt motion 2000/01:Ub28 se fristående skolor även för vuxenutbildning (yrk. 4). Det är orimligt, menar motionärerna, att fristående **anordnare** av komvux på entreprenad inte får sätta betyg. Detta problem löses med ett friskolesystem liknande det som finns för ungdomsskolan. Samma tanke framförs i motion 2000/01:Ub26 (m).

Även Folkpartiet förordar ett system med fristående skolor på villkor som motsvarar reglerna för de fristående grund- och gymnasieskolorna (mot. 2000/01:Ub236 yrk. 23 och 2000/01:Ub25 yrk. 3). Först då får den enskilde möjlighet att välja anordnare av sin utbildning, heter det i den sistnämnda motionen.

Utskottets ställningstagande

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena om **anordnare av vuxenutbildning**.

Parallellen som motionärerna drar till reglerna om fristående skolor på grundskole- och gymnasienivå är inte relevant. Kommunerna har skyldighet att se till att alla barn bereds plats i grundskolan och att alla ungdomar erbjuds gymnasieutbildning. Enligt skollagen har fristående skolor som är godkända av Skolverket rätt till kommunala bidrag. När det gäller vuxenutbildningen finns varken någon motsvarighet till skolplikten eller någon skyldighet för kommunerna att erbjuda alla medborgare utbildning av visst slag eller på viss nivå (utöver skyldigheten när det gäller grundläggande vuxenutbildning).

Det mönster som har utvecklats under den period som Kunskapslyftet har pågått är enligt utskottets mening värt att behålla och utveckla vidare. Kommunerna har ansvaret; de skall i sin planering utgå från individernas behov och önskemål och anordna utbildning i egen regi eller anlita andra anordnare, alltefter vad som bäst tjänar de utbildningssökande personerna. Kommunerna skall svara för att det finns en infrastruktur som främjar vuxnas lärande. Många personer behöver professionellt stöd för att kunna göra väl underbyggda val, sätta upp mål för sina studier och göra upp en individuell studieplan. Den enskilde möter i dag insatser av vägledningskaraktär hos olika aktörer i samhället, t.ex. arbetsförmedlingen, socialförvaltningen eller försäkringskassan samt i anslutning till komvux. Regeringen avser att återkomma

till frågor om vägledning efter det att den nu pågående utredningen om vägledning har redovisat sitt uppdrag. Validering är ett annat inslag i en infrastruktur för vuxnas lärande. Även när det gäller validering pågår utredning, och regeringen avser att därefter återkomma i frågan.

Det är angeläget att ytterligare förstärka samverkan mellan kommunerna inbördes och mellan kommuner, andra utbildningsanordnare och andra intressenter i vuxenutbildningen, som t.ex. arbetsmarknadens parter och olika myndigheter. Infrastrukturen behöver inte uteslutande bestå av kommunala aktiviteter, utan det handlar snarare om att bygga nätverk, skapa former och kanaler för samarbete och samverkan mellan kommunala förvaltningar, statliga myndigheter och institutioner, folkbildningen, utbildnings- och konsultföretag, parterna på arbetsmarknaden, handikapporganisationer och andra berörda aktörer.

U t s k o t t e t föreslår vidare att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:1108) om **statens skolor för vuxna**.

Svenskundervisning för invandrare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör anta regeringens förslag om ändring i skollagen, så att målgruppen för sfi inte begränsas till nyanlända och så att utbildningen anordnas som kurser, inte bara som en kurs. Med hänvisning till vad regeringen skriver i propositionen bör riksdagen avslå förslaget från Riksdagens revisorer om en utredning för att förbättra sfi samt ett antal motionsyrkanden. Yrkanden om att sfi obligatoriskt skall konkurrensutsättas bör också avslås.

Jämför *reservationerna 1 (m), 2 (kd) och 4 (fp)*.

Propositionen

Regeringen föreslår ändringar i skollagen (1985:1100) så att det i 13 kap. 1 § föreskrivs att svenskundervisningen för invandrare (sfi) syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket och om det svenska samhället. Den nuvarande avgränsningen till nyanlända tas bort. Vidare föreslås att sfi skall anordnas som *kurser*, i stället för som hittills som *en kurs*.

Enligt regeringen är situationen inom sfi bekymmersam. Bara var tredje deltagare når målen för sfi inom fem terminer. Studieavbrott och avhopp är vanliga. Den nuvarande kursplanens mål för sfi-studierna är utformat med tanke på att sfi skall lägga grunden för fortsatta studier i svenska. Många deltagare har dock andra syften med studierna, t.ex. att övergå till yrkesutbildning eller direkt gå ut på arbetsmarknaden. Därför bör man enligt regeringen skapa formella förutsättningar att differentiera utbildningen och utbildningsmålen så att verksamheten bättre kan anpassas till den enskilda deltagarens förutsättningar och behov. Kursplanen för sfi bör ges ett så öppet

och flexibelt innehåll att utbildningen kan ge enskilda deltagare en adekvat grund t.ex. för yrkesutbildning på olika nivåer eller för direkt övergång till arbetsmarknaden, medan andra deltagare använder sfi som grund för vidare studier i svenska som andraspråk. Skolverket avses få i uppdrag att utarbeta förslag till ny kursplan för sfi.

Mycket talar enligt regeringen för en ordning där högutbildade invandrare får genomgå sfi-utbildningen vid universitet och högskolor, såsom Utredningen om social och etnisk mångfald i högskolan har förordat. Regeringen avser att uppdra åt Skolverket att tillsammans med Högskoleverket och Svenska Kommunförbundet undersöka de praktiska möjligheterna att förverkliga ett sådant förslag.

Regeringen anser att sfi skall förbli en egen skolform inom det offentliga skolväsendet för vuxna.

Riksdagens revisorers förslag

I en rapport som fastställdes av Riksdagens revisorer i oktober 2000 redovisas statistik som visar att en stor del av dem som påbörjat sfi-studier aldrig fullföljer dessa. Enligt rapporten påverkas möjligheterna att klara sfi av flera faktorer, såsom deltagarnas utbildningsbakgrund, ålder, motivation, psykiska hälsa och sociala förhållanden.

I förslag 2000/01:RR12, som grundar sig på rapporten, föreslår revisorerna att en utredning skall tillsättas för att närmare klarlägga vilka förändringar som är nödvändiga för att svenskundervisningen för invandrare bättre skall tillgodose elevernas behov (punkt 1). De övriga förslagen från revisorerna har, som redovisats i det föregående, överlämnats till arbetsmarknadsutskottet (punkterna 2 och 3) respektive socialutskottet (punkt 4).

Motioner

Moderata samlingspartiet anser enligt motion 2000/01:Ub32 att den i propositionen föreslagna ändringen av 13 kap. 1 § skollagen är väl motiverad (yrk. 1). I motion 2000/01:Ub40 tillstyrker Moderaterna förslaget från Riksdagens revisorer (yrk. 1) och föreslår en ändrad finansiering av sfi (yrk. 6). Sfi skall enligt motionärerna upphandlas genom ett anbudsförfarande, och anslaget per elev skall följa den enskildes val. Konkurrensutsättning av sfi föreslås också i motionerna 2000/01:Ub27 yrkande 2 och 2000/01:Ub37, båda av samma motionär (m). I motion 2000/01:A216 (m) begärs omedelbara åtgärder för att förändra och förbättra svenskundervisningen för invandrare (yrk. 2). Motionen, som väcktes under allmänna motionstiden och således innan propositionen om vuxnas lärande lagts fram, hänvisar till de brister som påtalats senast av Riksdagens revisorer.

Kristdemokraterna föreslår i motion 2000/01:Ub39 tillkännagivanden om att sfi-undervisning bör förekomma på flera nivåer (yrk. 1), att det skall vara möjligt att läsa sfi på högskolenivå (yrk. 2) och att bedömningskriterierna inom sfi skall utredas (yrk. 3). Motionärerna frågar om kraven i dag stämmer

överens med vad som är rimligt att kräva för inträde på den svenska arbetsmarknaden.

Centerpartiet föreslår i motionerna 1999/2000:Sf637 och 2000/01:Sf611 förbättring av kvalitet, pedagogik och metodik i sfi-undervisningen och en anpassning till elevernas olika behov och förkunskaper (yrk. 21 respektive 15). Båda motionerna väcktes innan propositionen om vuxnas lärande lades fram.

Folkpartiet vill enligt motion 2000/01:Ub38 ha en decentralisering av sfi och ett större utbud av kurser organiserade av olika anordnare (yrk. 1). Dessutom vill partiet att det skall föras en skapande dialog mellan invandrarnas egna organisationer och ansvariga politiker och tjänstemän som planerar olika integrationsprogram (yrk. 2) och att individerna själva skall välja skola och studietakt och tilldelas en studiecheck för sfi (yrk. 3). Samma förslag framförs i motion 2000/01:Ub31 (fp). I motion 1999/2000:A230 skriver Folkpartiet att deltidstudier kombinerade med arbete eller praktik skall vara möjliga och att utbildningen skall ha en tydlig inriktning på arbetslivet och på de olika yrkenas specialiserade språkbruk (yrk. 2).

Ytterligare fyra motioner från allmänna motionstiden 1999 och 2000 tar upp frågor om sfi-undervisningen. Enligt motion 1999/2000:Sf640 (mp) skall även de människor som inte är flyktingar, t.ex. arbetsinvandrare, men också alla människor i det svenska samhället som inte behärskar en fullgod svenska, erbjudas undervisning i svenska (yrk. 16). Motionären anser det naivt att tro att alla äldre invandrare kommer att kunna svenska, och hon vill att regeringen skall återkomma med förslag till åtgärder för att möta dessa människors behov (yrk. 17). Vidare vill motionären att regeringen skall se över kursplanen för sfi så att undervisningen kan anpassas bättre till varje individs förutsättningar och behov (yrk. 18). I motion 2000/01:Ub272 (s) påtalas behovet av en översyn av sfi. Det är enligt motionärerna viktigt att sfi ger goda språkkunskaper, men också att utbildningen är anpassad efter arbetslivet och ger möjligheter till ett vidgat kontaktnät. Sfi måste kunna erbjuda utbildning också åt den som har erfarenhet från det svenska arbetslivet men fortfarande har otillräckliga kunskaper i svenska. En närmare koppling av sfi till arbetslivet föreslås också i motionerna 2000/01:Ub814 (s) och 2000/01:Ub815 (s).

Utskottets ställningstagande

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, såvitt avser 13 kap. 1 §. Riksdagen bör avslå Riksdagens revisorers förslag och samtliga här redovisade motionsyrkanden.

Det uppdrag som regeringen avser att ge till Skolverket när det gäller kursplanen för sfi tillgodoser i huvudsak syftena med Riksdagens revisorers förslag och flertalet motionsyrkanden.

Utskottet delar inte uppfattningen att sfi obligatoriskt skall konkurrensut-sättas genom upphandling. De gällande bestämmelserna medger att kommunen uppdrar åt andra att anordna sfi. Utskottet kan inte heller ställa sig bakom förslaget om en studiecheck för sfi.

Regeringens förslag till lagändring tillgodoser enligt utskottets uppfattning yrkande 16 i motion 1999/2000:Sf640.

Vuxenutbildning för utvecklingsstörda

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår, med hänvisning till vad regeringen skriver i propositionen, att riksdagen skall avslå motionsyrkanden om införande av en lagfäst rättighet till särvux. Yrkanden om vissa ämnen och om slutbetyg inom särvux avstyrks också.

Jämför *reservationerna 5 (m, fp) och 2 (kd)*.

Gällande bestämmelser

Grundläggande bestämmelser om vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvux) finns i 12 kap. skollagen (1985:1100) och i förordningen om vuxenutbildning för utvecklingsstörda (1992:736).

Kommunerna skall erbjuda särvux och skall därvid sträva efter att erbjuda utbildning som svarar mot behov och efterfrågan (12 kap. 3 § skollagen).

Inom särvux kan anordnas utbildning som motsvarar den obligatoriska särskolan (grundsärskolan och träningskolan) och gymnasiesärskolan.

Särvux som motsvarar grundsärskolan får omfatta ämnena svenska/svenska som andraspråk, engelska, matematik, samhällskunskap, religionskunskap, historia, geografi, fysik, kemi och biologi. Musik, bild, idrott och hälsa, hemkunskap och slöjd finns i grundsärskolan men inte i särvux som motsvarar grundsärskolan.

Gymnasial särvux kan anordnas i alla ämnen som får finnas i ett nationellt program i gymnasiesärskolan, med undantag för idrott och hälsa.

Propositionen

Regeringen redovisar sin bedömning att särvux bör byggas ut i syfte att öka undervisningstiden och förbättra möjligheterna för den enskilde att nå målen. Skolverket bör få i uppdrag att följa utvecklingen.

Enligt regeringen bör estetisk verksamhet kunna erbjudas inom särvux.

Regeringen anser inte att det finns skäl att införa lagregler om rätt till särvux. Även om mycket talar för en rättighet liknande den som gäller för grundläggande vuxenutbildning i komvux, finns det flera svårigheter både att definiera och förverkliga en sådan rättighet, anser regeringen.

Motioner

Utvecklingsstördas tillgång till särvux tas upp i flera motioner.

Moderaterna och Folkpartiet anser att det behövs tydliga besked i regelverket om rätten till särvux och att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag i denna del (mot. 2000/01:Ub32 yrk. 6 respektive 2000/01:Ub25

yrk. 2). Moderaterna vill att regeringen också skall komma med en plan för genomförandet i kommunerna. Folkpartiet framhåller att nivå och omfattning får anpassas till individernas förutsättningar.

Kristdemokraterna anser enligt motion 2000/01:Ub28 att alla skall ha samma rättighet till utbildning, oavsett handikapp (yrk. 2). Den diskriminering som råder av utvecklingsstörda i detta hänseende utgör ett brott mot de mänskliga rättigheterna, heter det i motionen. Krav på lagstadgad rätt för utvecklingsstörda till särvox förs också fram i motionerna 1999/2000:Ub209 (kd) yrkande 1, 2000/01:Ub230 (kd) yrkande 1 och 2000/01:Ub287 (kd) yrkande 2. I motion 1999/2000:Ub805 skriver Kristdemokraterna att de utvecklingsstörda skall beaktas i den nationella vuxenutbildningssatsningen. Dessa har enligt motionärerna kommit i skymundan i satsningen på Kunskapslyftet (yrk. 2). Denna motion väcktes hösten 1999.

Centerpartiet hävdar i motion 2000/01:Ub33 att personer med särskola som bakgrund bör ha tillträde till vuxenutbildning efter samma principer som övriga vuxna (yrk. 3). Motionärerna påpekar att alla som inte har kunskaper motsvarande grundskolan har rätt till grundläggande vuxenutbildning i komvux, medan motsvarande inte gäller för utvecklingsstörda inom särvox.

Förekomsten av olika **ämnen** inom särvox tas upp i motionerna 1999/2000:Ub209 (kd) och 2000/01:Ub230 (kd). Motionären vill att utvecklingsstörda skall kunna få undervisning i idrott och hälsa i särvox på gymnasial nivå, att elever i särvox skall få undervisning i naturkunskap samt att estetiska ämnen och hemspråk skall finnas i särvox på grundsärskolenivå (yrk. 3–6 i båda motionerna). De som avslutar studier i särvox skall också kunna få **slutbetyg** (yrk. 2 i båda motionerna).

I motion 1999/2000:Ub262 (fp) påtalar motionären att de utvecklingsstörda har svårt att få olika former av utbildning i vuxen ålder (yrk. 2). Många kommuner har inte möjlighet att bereda plats åt alla som behöver särvox, och det saknas undervisning i hemspråk, naturkunskap, hälsovård och idrott samt, på grundsärskolenivå, bild och musik. Motionären föreslår att regeringen snarast skall lägga fram förslag om förbättrade möjligheter för utvecklingsstörda och funktionshindrade att komma i fråga för mer fullödlig vuxenutbildning (yrk. 3).

Utskottets ställningstagande

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena om **utvecklingsstördas tillgång till särvox**.

En utbyggnad av särvox är angelägen. Särvox behövs för att ge möjlighet för utvecklingsstörda att tillgodogöra sig ny kunskap, men också för att vidmakthålla förvärvade kunskaper. Skolverket har i sin utvärdering av särvox påtalat att de som deltar i särvox i många fall får en undervisning som är av betydligt mindre omfattning än vad som följer av de timplaner som finns fastställda, vilket enligt verkets bedömning inte är bra. Undervisningstiden behöver öka och möjligheterna för deltagarna i särvox att nå målen förbättras. Som framgår av propositionen kommer Skolverket att få i uppdrag att följa

utvecklingen. Regeringen aviserar i propositionen att 7,2 miljoner kronor av statsbidraget till vuxenutbildningen årligen kommer att avsättas för utbyggnaden av särsvux. Yrkande 2 i motion 1999/2000:Ub805 är därmed i viss mån tillgodosett.

En rättighetslagstiftning, som begärs av Kristdemokraterna och som föreslagits av Kunskapslyftskommittén, förutsätter tydliga avgränsningar av personkretsen som skall ha rättigheten och av rättighetens omfattning. Offentligtgrättsliga organ måste kunna avgöra överklaganden från personer som inte fått det som de anser sig ha rätt till. När det gäller särsvux är ett av problemen att undervisningen kan syfta både till att deltagaren skall få nya kunskaper och till att hon eller han inte skall förlora tidigare uppnådda kunskaper utan vidmakthålla dessa. Deltagarnas förutsättningar att nå målen för undervisningen är också mycket olika. Därmed blir det också problematiskt att avgöra när en persons rätt till särsvux är uttömd.

Antalet deltagare i särsvux är numera drygt 4 000 personer per år. I betänkandet *Vuxenutbildning för alla? Andra året med Kunskapslyftet* (SOU 1999:39) uppskattade Kunskapslyftskommittén antalet personer som skulle behöva särsvux till drygt 45 000. Kommunernas kostnader för särsvux år 1999 uppgick till totalt ca 107 miljoner kronor. Inga trovärdiga beräkningar har redovisats av vilka kostnader som skulle uppkomma, om alla som är behöriga till särsvux skulle göra anspråk på att delta i utbildningen. Om kommunernas skyldigheter utökas genom lagstiftning, är staten skyldig att tillföra kommunsektorn resurser som motsvarar ökningen. En rätt till särsvux av viss omfattning är också därför svår att förverkliga på kort sikt. Däremot är det väl motiverat att tillföra särsvux ytterligare resurser, vilket regeringen alltså avser att göra och som ger kommunerna möjligheter till en planerad utbyggnad.

När det gäller **ämnena och slutbetyg** i särsvux föreslår utskottet också att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Vilka ämnen som skall erbjudas inom särsvux regleras av regeringen i förordning. Estetisk verksamhet skall enligt propositionen kunna erbjudas inom särsvux, vilket inte är möjligt i dag inom särsvux på grundsärskolenivå. Regeringen kommer alltså att se över den nuvarande förordningen om vuxenutbildning för utvecklingsstörda (1992:736). Naturkunskap kan erbjudas inom särsvux på gymnasial nivå. I särsvux på grundsärskolenivå är i dag ämnena fysik, kemi och biologi skilda ämnen, medan de i grundsärskolan för några år sedan fördes samman till naturlära. Skolverket har i sin utvärdering tagit upp tanken att slå samman ämnena även i särsvux på grundsärskolenivå. Utskottet utgår från att regeringen överväger detta förslag. Modersmål – som tidigare kallades hemspråk – erbjuds inte som ett särskilt ämne i särsvux på grundsärskolenivå, men förordningen föreskriver att om en elev har annat språk än svenska som modersmål får studiehundledning ges på detta språk. Av den nuvarande förordningen följer att en elev i gymnasial särsvux kan få undervisning i modersmål och studiehundledning på modersmål enligt samma regler som en elev i gymnasiesärskolan.

Betyg skall sättas på varje avslutad kurs eller delkurs inom den del av sär-
vux som motsvarar grundskolan och inom gymnasial sär-
vux. För den elev som inte uppnår betyget Godkänd utfärdas intyg om att eleven deltagit i kur-
sen. Enligt Skolverkets utvärdering är det vanligaste att elever i sär-
vux inte får betyg utan ett intyg. I utvärderingen dras slutsatsen att betygen inte fyller
någon egentlig funktion inom denna skolform. En elev i sär-
vux som har fått betyg i en eller flera kurser kan få ett s.k. samlat betygsdokument på samma
sätt som elever i komvux. I den vanliga gymnasieskolan och i komvux kan
elever som slutfört utbildning av viss omfattning och med viss sammansätt-
ning få slutbetyg. Eftersom betyg från sär-
vux – oavsett hur många eller vilka
kurser eleven har läst – inte bildar underlag för någon behörighet till högre
utbildning, är termen slutbetyg inte särskilt relevant att använda inom sär-
vux.

Folkbildningen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden om att anta-
let platser i folkhögskolan inte skall minskas när den totala vuxen-
utbildningssatsningen trappas ned och att studieförbunden skall till-
delas särskilda medel. Liksom tidigare avstyrks förslag om att an-
slaget till folkhögskolan skall föras över till utgiftsområde 16. Yr-
kanden att folkbildningen skall få del av aviserade medel till FoU,
kompetensutveckling av lärare och IT i skolan bör avslås med hän-
visning till att det rör sig om så begränsade medel. Förslag om
parlamentarisk sammansättning eller förankring av den kommande
utvärderingen av folkbildningen avstyrks, liksom en motion om att
Folkbildningsrådet inte längre skall ha hand om fördelningen av
anslaget till folkbildning.

Jämför *reservationerna 6 (m, kd), 7 (c), 1 (m), 8 (m, c), 9 (m, kd, c, fp) och 2 (kd).*

Bakgrund

Inom ramen för Kunskapslyftet har varje år Folkbildningsrådet tilldelats
medel av staten för ca 10 000 utbildningsplatser inom folkhögskolan. Därutö-
ver har kommunerna i varierande utsträckning använt sina resurser inom
Kunskapslyftet till kurser anordnade av folkhögskolor och studieförbund.
Totalt handlar det enligt uppgifter i propositionen om drygt 6 000 årsplatser
som på detta sätt upphandlats av kommuner från folkbildningens organisat-
ioner.

Propositionen

Den statliga satsningen på vuxenutbildning – Kunskapslyftet – kommer enligt vad som redovisades i budgetpropositionen för 2001 att successivt minska. Minskningen inleds under andra halvåret 2001. Enligt den proposition som utskottet nu behandlar kommer anslagsnivån år 2003 att motsvara knappt 47 000 årsplatser i kommunerna och ca 7 000 årsplatser i folkhögskolan.

Regeringen avser att i budgetpropositionen för 2002 föreslå en ökning av resurserna för satsningen på informationsteknik i skolan (ITiS-satsningen) för att även folkhögskolans lärare skall kunna omfattas av den kompetensutvecklings-satsning som ITiS innebär. Vidare avser regeringen att uppdra åt Skolverket att initiera forskning och utveckling med särskild inriktning på vuxnas lärande. För detta kommer regeringen att i samma budgetproposition föreslå ytterligare 12 miljoner kronor under perioden 2002–2005. Skolverket kommer också att få i uppdrag att under åren 2002–2004 genomföra en tidsbegränsad satsning på kompetensutveckling av lärare med inriktning mot vuxenpedagogiskt arbetssätt och specialpedagogik. Verket avses få disponera sammanlagt ca 21 miljoner kronor för detta ändamål.

Regeringen anser att en ny statlig utvärdering av folkbildningen bör genomföras. Denna bör innefatta en djupare utvärdering av Folkbildningsrådets roll och funktion, bl.a. med utgångspunkt i rådets dubbla uppdrag att fördela statsbidrag till folkbildningen och att företräda sina medlemmar. Folkhögskolor och studieförbund har enligt regeringen i allt större omfattning kommit att agera på en utbildningsmarknad på samma villkor som övriga utbildningsanordnare. Det kan enligt regeringen finnas skäl att inom den kommande nya utvärderingen av folkbildningen undersöka om och i så fall hur den externt finansierade verksamheten som helhet har påverkat folkbildningen. En annan fråga för utvärderingen är att studera vilken betydelse och roll folkbildningen har för kulturen. Vidare bör analyser av folkbildningens effekter för deltagarna ingå i en utvärdering. Ytterligare en intressant fråga att belysa är huruvida och i så fall på vilket sätt den inom folkbildningen själv initierade utvärderingen har påverkat verksamheten. Slutligen nämner regeringen att den statliga utvärderingen bör belysa verksamheten för deltagare med behov av särskilt anpassat boende, omsorgs- och habiliteringsinsatser.

Motioner

Vilka medel som bör avsättas till utbildningsplatser inom folkbildningen tas upp i fem motioner.

Kristdemokraterna kan enligt motion 2000/01:Ub28 inte acceptera att regeringen skär ned på de 10 000 platser som inom Kunskapslyftet hittills har gått direkt till folkhögskolan via Folkbildningsrådet (yrk. 3).

Centerpartiet vill enligt motion 2000/01:Ub33 att det totala antalet årsstudieplatser i den framtida statliga satsningen på vuxenutbildning skall omfördelas så att studieförbunden tillförs 5 000 platser åren 2003–2005 (yrk. 8).

Dessa årsstudieplatser bör fr.o.m. år 2006 läggas in i ordinarie anslag till studieförbunden via Folkbildningsrådet (yrk. 9).

Enligt motion 2000/01:Ub35 (s) bör man ta till vara studieförbundens förmåga när det gäller att uppfylla målen för Kunskapslyftet. I motion 1999/2000:Ub262 (fp) påpekas vikten av en stärkt och säkrad position för studieförbund och folkhögskolor (yrk. 1). Miljöpartiet framhåller i motion 1999/2000:N388 (mp) värdet av folkhögskolor och studieförbund när det gäller bevarande och levandegörande av kultur- och naturhistoriska värden och tillgång till den egna historien (yrk. 14).

Moderata samlingspartiet föreslår i motion 2000/01:Ub36 att regeringen skall låta utreda en **uppdelning av anslaget till folkbildning**, så att medlen till folkhögskolorna överförs till utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning (yrk. 3). Anslaget till folkbildning ingår i dag i utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid. Motionärerna anser att de senaste årens utveckling har inneburit en allt större skillnad mellan verksamheten inom studieförbunden och inom folkhögskolorna.

Moderata samlingspartiet och Centerpartiet tar upp regeringens avsikt att föreslå särskilda **medel till Skolverket för forskning och utveckling med inriktning på vuxnas lärande**. Enligt motionerna 2000/01:Ub36 respektive 2000/01:Ub33 bör en del av dessa medel avsättas för att Folkbildningsrådet skall kunna initiera FoU för folkbildningens behov (yrk. 1 respektive 5, båda i denna del).

Samma två partier samt Folkpartiet föreslår vidare att de **medel** som regeringen avser skall avsättas till en tidsbegränsad satsning på **kompetensutveckling av lärare med inriktning mot vuxenpedagogiskt arbetssätt och specialpedagogik** också skall komma folkbildningen till del via Folkbildningsrådet (mot. 2000/01:Ub36 yrk. 1 i denna del, 2000/01:Ub33 yrk. 5 i denna del och 2000/01:Ub25 yrk. 16).

Kristdemokraterna och Centerpartiet tar i motionerna 2000/01:Ub287 respektive 2000/01:Ub33 upp frågan om **medel till folkbildningen inom ramen för den s.k. ITiS-satsningen** (yrk. 7 respektive 5 i denna del). Enligt centermotionen bör ITiS-resurserna också riktas till cirkelledare och handledare inom studieförbunden.

Frågor om en kommande **utvärdering av folkbildningen** tas upp i fem motioner.

Centerpartiet vill att den av regeringen aviserade utvärderingen skall genomföras av en parlamentariskt sammansatt kommitté (mot. 2000/01:Ub33 yrk. 7).

Enligt motion 2000/01:Ub34 (s) bör den utredning som skall genomföras ha en parlamentarisk förankring eller en referensgrupp med sakkunskap om studieförbundens och folkhögskolornas verksamhet (yrk. 1). Motionärerna vill också att det i utredningsuppdraget skall ingå att studera hur de ökade deltagaravgifterna i studieförbundens verksamhet har påverkat den sociala rekryteringen till denna (yrk. 2).

År 1998 beslutade riksdagen att statens stöd till folkbildningen skulle tillföras syftet att medverka till en breddning av kulturintresset i samhället, till en ökad delaktighet i kulturlivet samt till människors möjligheter till egna kulturupplevelser och eget skapande. Miljöpartiet framför i motionerna 1999/2000:Kr315, 1999/2000:Kr601 och 2000/01:Kr701 förslag om att denna nya målsättning för folkbildningen skall utvärderas (yrk. 24, 2 respektive 34 i denna del). Dessa motioner väcktes alla innan propositionen lades fram.

I motion 2000/01:Kr601 (fp) föreslår motionären att **Folkbildningsrådets myndighetsutövning** skall återföras till staten. Hon anser att det inte är bra att regelverk och bidragsfördelning skall utformas av representanter för den verksamhet som reglerna och stödet gäller.

Kulturutskottets yttrande

Kulturutskottet har i sitt yttrande 2000/01:KrU3y föreslagit att samtliga här redovisade motionsyrkanden skall avslås.

När det gäller medel till utbildningsplatser inom folkbildningen anser kulturutskottet att riksdagen bör godta den avtrappning som förordas i propositionen. Bidraget bör inte omfördelas till studieförbunden, som inte har deltagit i Kunskapslyftsprojektet med ett eget bidrag utan via bidragen till kommunerna. Möjlighet att upphandla tjänster från studieförbunden kommer kommunerna att ha även i fortsättningen.

Kulturutskottet hänvisar i fråga om uppdelning av folkbildningsanslaget till att riksdagen tidigare har avslagit motsvarande yrkanden efter förslag från kulturutskottet.

När det gäller medel till FoU, kompetensutveckling av lärare med inriktning på vuxenpedagogiskt arbetssätt och specialpedagogik samt den s.k. ITiS-satsningen skriver kulturutskottet att de medel som regeringen nu aviserar inte är av den storleken att de bör delas upp på fler ändamål och bidragsmottagare än vad som förordas i propositionen. Dock understryker kulturutskottet att de snabba samhällsförändringarna, den utökade tillgången till information och ny teknik och de ökande behoven av livslångt lärande för stora grupper i samhället medför att ett motsvarande behov av kunskaps- och kompetensutveckling finns även inom folkbildningen som helhet, dvs. inom både folkhögskolorna och studieförbunden.

Kulturutskottet anser att den statliga utvärdering av folkbildningen som nu skall ske bör genomföras i den ordning som regeringen förordar, nämligen med en utredare som preciserar inriktningen, upphandlar studier och samordnar verksamheten. Utskottet utgår från att utredningen som brukligt är kommer att, efter behov, i olika former tillföras sakkunskap från experter, sakkunniga och referensgrupper. Motionsyrkandena om utvärdering av det nya syftet med statsbidraget till folkbildningen, när det gäller kulturen, bör enligt kulturutskottet anses vara tillgodosedda genom den utvärdering som nu skall påbörjas.

Enligt kulturutskottet bör utbildningsutskottet avstyrka motionen om att återföra Folkbildningsrådets myndighetsutövning till staten. Kulturutskottet

har inget att erinra mot att den statliga utvärderingen av Folkbildningsrådets roll i förhållande till syftena med statsbidraget även inbegriper en analys av vad Folkbildningsrådets dubbla uppdrag innebär.

Utbildningsutskottets ställningstagande

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår samtliga här redovisade motionsyrkanden.

Den nedtrappning av de statliga **medlen till utbildningsplatser** i vuxenutbildningen som regeringen aviserar är fördelad på ett sätt som är mer fördelaktigt för folkhögskolorna än för kommunerna. Folkhögskolans andel av den permanenta statliga resursinsatsen kommer att vara större än hittills. Utskottet delar kulturutskottets uppfattning att det inte finns anledning att staten särskilt avdelar medel till studieförbundens medverkan i vuxenutbildningen. Kommunerna bör, liksom hittills, när det är lämpligt utnyttja möjligheten att uppdraga åt studieförbund att anordna viss del av den vuxenutbildning som kommunerna är ansvariga för.

Utbildningsutskottet delar kulturutskottets uppfattning att man inte bör **delat upp folkbildningsanslaget** och föra folkhögskoledelen till utgiftsområde 16.

När det gäller **medel till folkbildningen för forskning och utveckling med inriktning på vuxnas lärande, för kompetensutveckling av lärare med inriktning på vuxenpedagogiskt arbetssätt och specialpedagogik** och när det gäller **ITiS-satsningen** delar utbildningsutskottet kulturutskottets bedömning att de medelsförstärkningar som regeringen aviserat inte är av sådan storleksordning att de bör delas upp på fler ändamål och bidragsmottagare.

Liksom regeringen anser utbildningsutskottet att folkbildningens effekter för deltagarna bör ingå i en utvärdering. Utskottet delar också kulturutskottets bedömning att det i detta sammanhang borde vara naturligt att utvärderingsarbetet även kommer in på frågan om effekterna av höjda avgifter för individerna och särskilt för de resurssvaga och prioriterade grupperna. Även i övrigt när det gäller *utvärdering av folkbildningen* och när det gäller *Folkbildningsrådets myndighetsutövning* hänvisar utskottet till vad kulturutskottet har anfört.

Personer med funktionshinder och det livslånga lärandet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden om rätt för funktionshindrade att välja utbildningsanordnare, lagreglering av rätt till personlig assistans vid vuxenstudier, statlig finansiering av teckentolkning inom vuxenutbildningen och yrkanden om stöd i övrigt till funktionshindrade vid vuxenutbildning.

Jämför reservationerna 5 (m, fp), 10 (kd, c, fp), 2 (kd) och 4 (fp).

Propositionen

Regeringen framhåller i propositionen att en av grundprinciperna i den offentliga handikappolitiken är att varje sektor i samhället skall utforma och bedriva sin verksamhet så att den blir tillgänglig för alla medborgare. Behövs anpassning skall detta finansieras inom ramen för den befintliga verksamheten. De lagar och förordningar som reglerar den nuvarande vuxenutbildningen utgår från att anordnarna skall kunna ta emot alla vuxna som tillhör målgruppen för utbildningen, oavsett funktionshinder.

Sverige har ställt sig bakom de standardregler som FN har ställt upp för att tillförsäkra människor med funktionsnedsättning delaktighet och jämlikhet. Det finns emellertid brister i det faktiska uppfyllandet av detta inom vuxenutbildningen.

Personalen hos utbildningsanordnarna saknar ofta den pedagogiska kompetens som behövs för att undervisa deltagare med funktionshinder. Brister i bemötandet av funktionshindrade förekommer inom olika samhällsområden, vilket har föranlett riksdagen att fr.o.m. år 2001 anvisa medel för en flerårig satsning på kompetensutveckling kring frågor som rör bemötandet av personer med funktionshinder. Statens institut för särskilt utbildningsstöd (SISUS) har fått ett särskilt ansvar för denna kompetensutveckling. Regeringen aviserar i propositionen att den nya myndighet som den 1 juli 2001 skall ersätta det nuvarande Statens institut för handikappfrågor i skolan (SIH) kommer att få i uppdrag att bistå skolhuvudmännen med specialpedagogiskt stöd även när det gäller den kommunala utbildningen för vuxna, vilket inte har ingått i uppdraget till SIH. Den nya myndigheten, som skall heta Specialpedagogiska institutet, kommer att tillföras medel för detta fr.o.m. budgetåret 2002. Specialpedagogiska institutet kommer också att tillföras medel fr.o.m. år 2002 för utveckling av läromedel för vuxna med funktionshinder.

Regeringen avser även att inom kort ge direktiv till en utredning om hjälpmedel för personer med funktionshinder.

När det gäller lokalernas fysiska tillgänglighet – som är ett stort problem inom hela utbildningsområdet – nämns i propositionen bl.a. att regeringen avser att skapa ett nationellt center med uppgift att vara ett nationellt rådgivande organ i frågor om tillgänglighet.

Det tolkstöd som döva och vissa hörselskadade i vuxenutbildningen behöver skall det enligt regeringen vara respektive utbildningsanordnarens ansvar att tillhandahålla. Statens skolor för vuxna bör enligt regeringens mening få i uppdrag att utveckla distansmetoder och IT-läromedel som riktar sig till studerande inom komvux och folkhögskola som har teckenspråk som första språk. I nästa budgetproposition avser regeringen att föreslå att ca 10 miljoner kronor anvisas för detta ändamål.

Propositionen om vuxnas lärande innehåller inte några förslag för riksdagen att ta ställning till när det gäller studerande med funktionshinder.

Motioner

Folkpartiet föreslår i motion 2000/01:Ub25 ett tillkännagivande om att även **vuxenstudierande med funktionshinder skall ha möjlighet att välja utbildningsanordnare** (yrk. 6). Ett problem som måste ses över är enligt motionärerna att kommuner inte alltid betalar för elever med funktionshinder som väljer att studera vid folkhögskola eller studieförbund.

Centerpartiet begär i motion 2000/01:Ub33 ett tillkännagivande om att **vuxenutbildning** skall utgöra underlag för **rätt till personlig assistans** (yrk. 4).

Flera motioner tar upp frågor om **stöd i övrigt till funktionshindrade vid vuxenutbildning**.

Kristdemokraterna tar i motion 2000/01:Ub287 upp ett antal problem för studerande med olika typer av funktionshinder. Det gäller personligt stöd i form av stödundervisning, assistans eller tolktjänst för döva och när det gäller att förflytta sig till utbildningslokalerna. Dessa problem måste lösas, framhåller motionärerna (yrk. 9).

Folkpartiet understryker i motion 2000/01:Ub25 vikten av att studerande med funktionshinder får det stöd de behöver för att kunna studera på sina egna villkor (yrk. 4). Staten skall finansiera kostnaderna för teckenspråkstolkning inom den offentligt finansierade vuxenutbildningen (yrk. 5). Studerande i behov av särskilt stöd skall ges rätt till en fördjupad studieplan där det anges vilka stödinsatser den studerande behöver för att utbildningsmålen skall nås (yrk. 7).

Statligt finansieringsansvar för teckenspråkstolkning vid vuxenutbildning föreslås också i motion 2000/01:Ub27 (m).

I motion 2000/01:Ub518 (s) påpekas att gymnasiestudierna för funktionshindrade många gånger behöver kompletteras för att man skall bli behörig till högre studier. Studenter med funktionshinder vågar ofta inte ta studielån av rädsla för att studierna inte leder till arbete. Regeringen bör överväga en försöksverksamhet som prövar olika möjligheter att komplettera gymnasiebetyget, anser motionären. Syftet är att öka antalet studenter med funktionshinder i högre utbildning.

Utskottets ställningstagande

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Det livslånga lärandet är – som framhålls i propositionen – ett individuellt projekt. Utmaningen för den samhällsstödda vuxenutbildningen är att möta alla utifrån individuella önskemål, behov och förutsättningar. Utskottet anser inte att det finns anledning att göra ett särskilt tillkännagivande till regeringen om **möjlighet för funktionshindrade att välja utbildningsanordnare**.

Frågan om **rätt till personlig assistans vid vuxenutbildning** tas upp i Kunskapslyftskommitténs slutbetänkande (SOU 2000:28 s. 547 f.). Där framgår att Riksförsäkringsverkets allmänna råd för tillämpningen av lagen (1993:398) om assistansersättning (LASS) är så utformade att den som har rätt till assistansersättning normalt även beviljas detta av sin försäkringskassa

i samband med vuxenutbildning. Det tillkännagivande som begärs i motion 2000/01:Ub33 yrkande 4 är därför inte behövligt.

Utskottet kan inte heller ställa sig bakom förslagen till tillkännagivanden om **stöd i övrigt till funktionshindrade vid vuxenutbildning**. Ansvaret ligger och bör ligga hos huvudmannen för respektive utbildning. När det gäller utbildningstolkning i vuxenutbildningen delar utskottet regeringens uppfattning att huvudmannen för utbildningen har ansvar både för tillhandahållande och finansiering av sådan för elever som behöver tolkning för att kunna följa utbildningen. Den nya teknikens möjligheter att kraftigt förbättra utbildningssituationen för dem som har teckenspråk som första språk bör tas till vara. Det aviserade uppdraget till SSV att utveckla distansmetoder och IT-läromedel för vuxenutbildning på teckenspråk är därför angeläget. Behovet av en försöksverksamhet av det slag som antyds i motion 2000/01:Ub518 kan prövas av regeringen utan ställningstagande från riksdagens sida.

Studiefinansiering

Utskottets förslag i korthet

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om att ersätta särskilt utbildningsbidrag med en särskild form av studiemedel för vissa vuxenstudierande. Den nya formen innebär studiemedel som till 100 % är bidrag och en möjlighet att därutöver få ytterligare 22,5 % av ordinarie totalbelopp som bidrag. Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om ändringar i studiemedelssystemet med hänvisning till tidigare ställningstaganden och yrkanden om införande av kompetenskonton med hänvisning till pågående beredning.

Jämför *reservationerna 1 (m), 2 (kd) och 4 (fp)*.

Bakgrund

En ny studiestödslag (1999:1395) träder i kraft den 1 juli 2001. För vuxnas studier finns i det nya systemet i princip en enda studiestödsform, nämligen studiemedel. De äldre studiestödsformerna särskilt vuxenstudiestöd (svux) och särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa (svuxa) avskaffas.

De nya studiemedlen består liksom hittills av dels bidrag, dels lån. Normalt kommer drygt 34 % av totalbeloppet att utgöras av bidrag och resten av lån. En särskild resursram avsätts för att vissa studierande som är 25 år eller äldre skall kunna beviljas studiemedel med en bidragsdel på 82 %. Tillägglån utöver den normala lånedelen kan också beviljas studierande som är 25 år och äldre.

För den tidsbegränsade statliga satsning som kallas Kunskapslyftet, och som inleddes 1997 och kommer att avslutas med utgången av år 2002, har ett särskilt förmånligt studiestöd inrättats, kallat särskilt utbildningsbidrag

(UBS). Det kan beviljas för högst tolv månader. UBS är i sin helhet ett bidrag, vars belopp är kopplat till arbetslöshetsförsäkringen. Målgruppen är i första hand arbetslösa, men en mindre del av tillgängliga medel får användas för att bevilja UBS till sökande som har arbete, under förutsättning att arbetsgivaren under den sökandes tjänstledighet för studier anställer en långtidsarbetslös person.

Propositionen

Regeringen föreslår att vissa vuxenstuderande skall kunna få en särskild form av studiemedel och att studiestödsformen särskilt utbildningsbidrag skall avskaffas fr.o.m. år 2003.

I syfte att främja rekrytering av vissa grupper studerande till grundläggande och gymnasial vuxenutbildning skall studiemedel kunna utgå med bidrag som utgör 100 % av totalbeloppet (4,39 % av prisbasbeloppet per vecka vid heltidsstudier, vilket f.n. ger ca 7 200 kr per månad). Sådana studiemedel skall kunna lämnas till personer som är minst 25 år och är eller riskerar att bli arbetslösa eller som har vissa funktionshinder. Personer som under en tolv månadersperiod före studierna har haft en ekonomisk levnadsnivå som överstiger totalbeloppet skall kunna få ytterligare bidrag med 0,55 % av prisbasbeloppet per vecka. Det totala bidraget per månad blir därmed ca 8 800 kr, dvs. ytterligare ca 22,5 % av ordinarie totalbelopp. Den föreslagna nya formen av studiemedel skall kunna lämnas för utbildning på grundskole- eller gymnasienivå under högst 50 veckor utöver den tid som gäller för studiemedel i övrigt på den aktuella nivån.

För varje kommun skall en ekonomisk ram beräknas för det nya stödet. Kommunen skall yttra sig över ansökningarna om stödet och skall därmed kunna ge tillförlitliga besked till den sökande om studiestödet i anslutning till vägledning eller antagning till utbildningen.

Motioner

Moderata samlingspartiet och Folkpartiet föreslår i motionerna 2000/01:Ub32 respektive 2000/01:Ub25 att riksdagen skall avslå regeringens förslag (yrk. 4 respektive 8).

Moderaterna anser att utbildning för vuxna skall vara en personlig investering. Vuxna med behov av grundläggande utbildning skall ges stöd, men formerna får inte innebära orättvisor i förhållande till andra studerandegrupper. Regeringen bör enligt motionärerna återkomma med förslag vad gäller studiemedel, där utgångspunkten skall vara principen att den enskilde själv skall kunna bestämma sig för att satsa på utbildning och göra en bedömning av förutsättningarna utifrån givna och fasta villkor (yrk. 5). Det är av stor betydelse att det system som erbjuds för finansiering av utbildning är trovärdigt, förutsägbart och överblickbart. I studiemedelssystemet bör fribeloppet avskaffas, räntorna på studielånen göras avdragsgilla och Centrala studiestödsnämnden (CSN) avskaffas. Alla arbetstagare bör ges möjlighet att bygga

upp personliga utbildningskonton, för vilka ingen övre åldersgräns skall finnas (yrk. 7).

Kristdemokraterna vill enligt motion 2000/01:Ub28 att alla mellan 25 och 55 år som inte har fullständiga betyg från grundskolan eller gymnasieskolan skall erbjudas studiemedlens totalbelopp som ett skattefritt bidrag. Därutöver skall den studerande kunna komplettera med en lånedel på upp till 3 000 kr per månad. CSN skall bedöma lämplig nivå på lånet med hänsyn till den studerandes ålder och återbetalningsmöjlighet. Studerande på grundskole- och gymnasienivå som läser av eget intresse eller för att komplettera eller höja betyg skall hänvisas till de ordinarie reglerna för studiemedel, som bör ändras så att bidragsdelen blir 40 % och fribeloppet avskaffas. Förändringarna skall kompletteras med höga krav på resultat och principen att lånen skall betalas tillbaka, heter det i motionen (yrk. 5). Kristdemokraterna vill avslå den av regeringen föreslagna 50-veckorsgränsen (yrk. 6).

Folkpartiet framför i motion 2000/01:Ub25 ett antal förslag om förändringar inom studiemedelssystemet. Totalbeloppet för alla studerande skall höjas med 200 kr per månad (yrk. 9). För vuxna som studerar på grundskolenivå skall 80 % av studiemedlen utgöra bidrag, medan bidragsdelen för vuxna som läser på gymnasienivå skall vara 60 % av totalbeloppet (yrk. 10). Den möjlighet som redan finns att få tilläggsån skall enligt Folkpartiet, förutom till funktionshindrade, i första hand erbjudas till småbarnsföräldrar (yrk. 11). Personer mellan 30 och 55 år bör kunna låna av det allmänna pensionssystemet för att finansiera utbildning (yrk. 12).

Utskottets ställningstagande

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen godkänner vad regeringen förordar om en särskild form av studiemedel för vissa vuxenstuderande och avslår de nu redovisade motionsyrkandena.

Enligt utskottets uppfattning är det nödvändigt att, även när Kunskapslyftet avslutas som en särskild satsning, kunna erbjuda vissa vuxna ett studiestöd som är mer förmånligt än de vanliga studiemedlen. Som regeringen framhåller i propositionen visar erfarenheterna från Kunskapslyftet entydigt, att om man skall nå de mest svårrekryterade, som samtidigt är i störst behov av att höja sina kunskaper, så är den personliga ekonomin av avgörande betydelse. Det är också angeläget att det nya stödet får en sådan utformning att det understöder flexibelt lärande. Det nya stödet bör därför kunna utgå för såväl heltid som deltid och kortare studier. Den nya formen av studiemedel är inte, såsom UBS varit, kopplad till det belopp som i varje enskilt fall skulle ha utgått i form av ersättning från arbetslöshetskassan.

När det gäller totalbeloppets storlek, bidragsandelens storlek för vuxna i gymnasiala studier, avskaffande av fribeloppet, avdragsrätt för räntor på studielån och konkurrensutsättning av CSN hänvisar utskottet till sina tidigare ställningstaganden (senast i bet. 2000/01:UbU2). Där har även Folkpartiets förslag om lån ur det allmänna pensionssystemet avstyrkts med hänvisning till pågående utredning om individuellt kompetenssparande. I den nya studiestödslagen (1999:1395), som riksdagen antog våren 1999, föreskrivs att till-

läggsån får lämnas fr.o.m. det kalenderår då den studerande fyller 25 år och att sådana lån för lämnas under högst 120 veckor. I övrigt är det regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer som skall meddela föreskrifter om de förutsättningar som skall gälla för tilläggsån (3 kap. 14 §).

Utskottet kan inte ställa sig bakom något tillkännagivande om att kraven på studieresultat i studiemedelssystemet skall skärpas. En av grundprinciperna bakom den reform av studiestödssystemet som träder i kraft den 1 juli 2001 är att studielån skall betalas tillbaka.

Statsbidrag till vuxenutbildningen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen skall godkänna att ett nytt riktat statsbidrag till kommuner och folkbildningen inrättas för perioden 2003–2005. Motionsyrkanden om kompensation till vissa kommuner för särskilda kostnader samt om ett nationellt kompetenskonto bör avslås.

Bakgrund

Kommunerna ansvarar för komvux. Det ekonomiska ansvaret har dock, sedan staten inledde den särskilda satsning som kallas Kunskapslyftet och som skall pågå t.o.m. år 2002, varit delat så att staten genom statsbidrag har finansierat en omfattande utbyggnad av komvux medan kommunerna själva med egna skattemedel har finansierat ett basutbud. Detta omfattar, enligt vad som redovisas i propositionen, knappt 38 000 årsplatser. Kunskapslyftet i nuvarande form kommer att upphöra vid utgången av år 2002.

Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2001 sin avsikt att trappa ned omfattningen av det statliga stödet till vuxenutbildningen inom både kommunerna och folkhögskolan.

Propositionen

Ett nytt riktat statsbidrag för kommunal vuxenutbildning skall införas fr.o.m. den 1 januari 2003.

Regeringen anser att det finns påtagliga risker att kommunerna, när statens bidrag minskar, kommer att ställas inför konflikter när det gäller att samtidigt tillgodose den egna organisationens behov och enskilda individers speciella utbildningsbehov. Den positiva utveckling och förändring av vuxenutbildningen, som pågått sedan Kunskapslyftet startade och som bl.a. kännetecknas av en mångfald av utbildningsanordnare, bör inte få försvagas. Därför är det angeläget att ansvaret för att skapa förutsättningar för vuxnas lärande under ytterligare några år delas mellan stat och kommun.

Det nya riktade statsbidraget till kommunerna kommer att motsvara ca 55 % av den totala utbildningsvolymen. Detta innebär att kommunerna själva

finansierar den s.k. basorganisationen och att relationen mellan det nya statsbidraget och kommunernas satsning tills vidare bibehålls. Denna proportion mellan basorganisation och statsbidrag kommer att gälla lika för samtliga kommuner, vilket inte varit fallet inom Kunskapslyftet.

Från och med den 1 januari 2006 skall bidraget inordnas i det generella bidraget till kommunerna (inom nuvarande utgiftsområde 25).

På motsvarande sätt skall ett särskilt riktat bidrag under åren 2003–2005 lämnas till folkbildningen för kurser inom folkhögskolan. Detta skall fr.o.m. den 1 januari 2006 inordnas i det generella bidraget till folkbildningen.

Motioner

De ekonomiska svårigheterna för exempelvis Gotland att erbjuda ett brett kursutbud påtalas i motion 2000/01:Ub29 (m). Samverkan med andra kommuner är av geografiska skäl omöjlig. Kommuner som har sådana svårigheter bör kompenseras för ökade kostnader (yrk. 1). Motionären vill se ett särskilt riktat bidrag till vissa kommuner för att möjliggöra ett brett kursutbud i mindre studiegrupper (yrk. 2).

Ett generellt bidrag till kommunerna minskar kreativiteten hos utbildningsanordnarna och de studerande, heter det i motion 2000/01:Ub30 (m) av samme motionär. Han föreslår ett nationellt kompetenskonto som skall täcka utbildningsanordnarens kostnader för utbildning för personer mellan 25 och 55 år i nationella gymnasiekurser. Individen skulle därmed få större valfrihet när det gäller tidpunkt för utbildningen och hos vilken anordnare den skall genomföras. Beloppet bör anpassas till varje individs utbildningsnivå, skriver motionären.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen bör enligt utskottets mening godkänna regeringens förslag om inrättande av ett nytt statsbidrag till kommuner och folkbildningen och avslå motionsyrkandena.

Liksom regeringen anser utskottet det angeläget att slå vakt om den positiva utveckling och förändring av vuxenutbildningen som har skett under den period Kunskapslyftet pågått i kommunerna och att förbättra deras möjligheter att successivt utveckla ett varaktigt system för vuxnas lärande som främjar delaktighet, personlig utveckling, sysselsättning och ekonomisk tillväxt.

Samverkan mellan kommuner är ett sätt att öka möjligheterna att erbjuda invånarna ett brett och varierat utbud av vuxenutbildning. Distansutbildning med ny teknik kan enligt utskottets bedömning bli ett ytterligare verktyg för att övervinna de svårigheter som kan finnas i kommuner som t.ex. Gotland. Enligt det lagförslag som utskottet tidigare i detta betänkande har tillstyrkt skall Statens skolor för vuxna stödja kommunernas användning av distansmetoder i vuxenutbildningen och komplettera den kommunala vuxenutbildningen genom att erbjuda utbildning av i huvudsak samma slag i form av distansundervisning.

Utskottet kan inte ställa sig bakom det förslag till kontosystem som framförs i motion 2000/01:Ub30.

Uppsökande verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår ett motionsyrkande om att kommunerna fullt ut skall ta ansvar för uppsökande verksamhet.

Jämför *reservation 9 (m, kd, c, fp)*.

Gällande bestämmelser

Varje kommun skall, enligt 11 kap. 9 § skollagen (1985:1100), aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till grundläggande vuxenutbildning – personer 20 år och äldre som saknar kunskaper motsvarande grundskolan – och för att motivera dem att delta i utbildningen. Varje kommun skall också informera om möjligheterna till gymnasial vuxenutbildning och verka för att vuxna deltar i sådan utbildning (11 kap. 18 § skollagen).

På regeringens förslag har alltsedan budgetåret 1997 varje år 40 miljoner kronor anvisats till de fackliga organisationerna samt Lantbrukarnas riksförbund och Sveriges fiskares riksförbund för att dessa skall utveckla uppsökande verksamhet så att intresset för studier och utbildning kan breddas. Medlen anvisades åren 1997–1999 under anslaget Folkbildning inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid. Därefter har de i stället anvisats inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning under det anslag som finansierar Kunskapslyftet i kommunerna. Från och med budgetåret 2001 avses 5 miljoner kronor av anslaget kunna användas för motsvarande verksamhet inom handikapporganisationerna.

Propositionen

För vuxna med begränsade och ibland negativa erfarenheter av studier kan steget in i vuxenstudier vara svårt att ta. Ett omfattande och tidskrävande motivationsarbete behövs för vissa personer. Regeringen anser att det är viktigt att kommunen tar till vara alla möjligheter till samverkan med andra i detta.

För att göra det möjligt att ytterligare stärka organisationernas uppsökande verksamhet avser regeringen att i budgetpropositionen föreslå att verksamheten tillförs ytterligare ca 10 miljoner kronor fr.o.m. 2002.

Motioner

Centerpartiet anser enligt motion 2000/01:Ub33 att det är naturligt att kommunerna fullt ut tar ansvar för uppsökande verksamhet. På så sätt kan man på den lokala nivån finna en arbetsmodell och de samarbetspartner som fungerar

bäst i den egna kommunen. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om detta (yrk. 6).

Utskottets ställningstagande

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande.

De berörda organisationernas medverkan i arbetet med att stimulera vuxna till studier är enligt utskottets mening värdefull och utesluter på inget sätt samverkan på respektive ort mellan dessa och kommunen. Verksamheten förutsätts ske i nära kontakt med anordnarna av Kunskapslyftet.

Skollagens definition av gymnasial vuxenutbildning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att skollagen ändras så att syftet med gymnasial vuxenutbildning blir att ge vuxna kunskaper och färdigheter på en nivå som motsvarar den som utbildningen i gymnasieskolan skall ge.

Propositionen

Skollagens 11 kap. 2 § bör ändras så att det i andra stycket anges att syftet med gymnasial vuxenutbildning är att ge vuxna kunskaper och färdigheter på en nivå som motsvarar den som utbildningen i gymnasieskolan skall ge. Vuxenutbildningen måste enligt regeringen utgå från den enskilda individens behov och förutsättningar och därför präglas av stor flexibilitet. Kunskaperna och färdigheterna som en vuxen skall kunna få i gymnasial vuxenutbildning behöver inte direkt motsvara dem som ungdomar kan få genom gymnasieskolan.

Denna ändring, liksom ändringen rörande sfi, som utskottet har behandlat i det föregående, avses träda i kraft den 1 januari 2002.

Utskottets ställningstagande

U t s k o t t e t tillstyrker förslaget till ändring av **definitionen av gymnasial vuxenutbildning** i skollagen och föreslår att riksdagen antar förslaget till ändring av 11 kap. 2 § skollagen (1985:1100).

Utskottet föreslår att riksdagen även antar **förslaget i övrigt** till ändring i skollagen.

Rätt till gymnasial vuxenutbildning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen skall avslå motionsyrkanden om lagreglerad rätt till gymnasial vuxenutbildning.

Jämför reservationerna 2 (kd), 7(c) och 4 (fp).

Bakgrund

I skollagen (1985:1100) föreskrivs att kommunerna skall erbjuda gymnasial vuxenutbildning och att de därvid skall sträva efter att erbjuda utbildning som svarar mot efterfrågan och behov (11 kap. 17 §).

Kunskapslyftskommittén föreslår i sitt slutbetänkande *Kunskapsbygget* att vuxnas tillgång till utbildning skall utformas som en garanti att – tillsammans med tidigare studier – få läsa en utbildning omfattande 2 000 gymnasiepoäng eller motsvarande. Garanterad utbildning skall finnas att tillgå så snart som möjligt efter det att rätt till sådan utbildning inträtt. Om det inte finns särskilda skäl skall lärandet kunna påbörjas inom tre till sex månader (SOU 2000:28 s. 296).

Propositionen

Regeringen delar den uppfattning som flera remissinstanser gett uttryck åt, nämligen att det är förenat med betydande risker och nackdelar att införa en skyldighets- och/eller en rättighetslagstiftning på denna punkt. En exakt angiven nivå eller volym riskerar, med begränsade resurser i kommunerna, att också bli ett tak för kommunernas åtagande i förhållande till den enskilde. De totala ekonomiska konsekvenserna är vidare inte möjliga att bedöma. Möjligheten att byta yrkesinriktning och yrkeskarriär får enligt regeringen inte förbehållas dem som inte utnyttjade vuxenutbildningen i relativt unga år.

Motioner

Kristdemokraterna åberopar i motion 2000/01:Ub28 Kunskapslyftskommittén och anser att alla medborgare bör få rätt till minst gymnasieutbildning (yrk. 1). De vill öppna gymnasieskolan för alla upp till 25 års ålder, så att det blir möjligt att göra ett studieuppehåll efter grundskolan för att sedan återvända till gymnasieskolan. Därmed skulle vuxenutbildningen bli den andra chans i livet som den skall vara och riskerar inte att reduceras till att reda upp det som gymnasieskolan inte klarat av, skriver motionärerna. I sin motion 2000/01:Ub287 föreslår Kristdemokraterna att alla skall få möjlighet att erbjudas utbildning upp till treårig gymnasial nivå eller motsvarande (yrk. 8).

Centerpartiet anser enligt motion 2000/01:Ub33 att det på sikt skall finnas en lagstadgad rätt att delta i gymnasial vuxenutbildning (yrk. 2). I motion 1999/2000:A220, som väcktes innan vare sig Kunskapslyftskommitténs slutbetänkande eller propositionen om vuxnas lärande lagts fram, pläderar Centerpartiet för en generell utbildningsgaranti. En fortsättning på Kunskapslyftet bör enligt motionärerna utformas som en rättighet, inledningsvis för arbetslösa, att komplettera en kort tidigare utbildning upp till motsvarande gymnasienivå. Regeringen bör låta utreda hur en sådan garanti bör utformas (yrk. 11).

Folkpartiet föreslår i motion 2000/01:Ub25 att alla vuxna utan genomgången gymnasieutbildning skall ha rätt till minst gymnasieutbildning för grundläggande behörighet till högskoleutbildning samt också komplettering för särskild behörighet. Regeringen bör återkomma med lagförslag av denna innebörd (yrk. 1).

Utskottets ställningstagande

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Det är enligt utskottets mening viktigt att det framtida systemet för vuxnas lärande karakteriseras av att individens behov och efterfrågan är styrande i större utsträckning än i dag. Utskottet delar regeringens bedömning när det gäller riskerna med att nu föreslå en skyldighets- eller rättighetslagstiftning om gymnasial vuxenutbildning. Om en rättighetslagstiftning även skall omfatta vuxenutbildningen måste konsekvenserna av och kostnaderna för detta utredas noggrant. En utredning om skollagen pågår och skall enligt nu gällande tidsplan vara slutförd i september 2001. Utskottet utgår från att regeringen efter vederbörlig beredning därefter kommer att förelägga riksdagen förslag om hur skollagstiftningen i framtiden skall se ut.

Regeringen aviserar i propositionen sin avsikt att utarbeta en helt ny förordning om kommunernas utbildning för vuxna. Den nya förordningen skall möjliggöra och stödja en utveckling enligt de riktlinjer som redovisas i propositionen. De går ut på ökad flexibilitet, fokus på individens behov och önskemål, individuella studieplaner, en mångfald av anordnare och en kommunal infrastruktur i form av vägledning, validering och nätverk som skapar former och kanaler för samverkan mellan kommunala förvaltningar, statliga myndigheter och institutioner, folkbildningen, parterna på arbetsmarknaden, handikapporganisationerna och andra berörda aktörer. Skolverket avses få i uppdrag att föreslå hur kommunernas insatser för att tillgodose möjligheter för vuxnas lärande kan följas upp.

Validering

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen med hänvisning till pågående utredning avslår ett yrkande om skyldighet för kommunerna att erbjuda validering.

Jämför *reservation 5 (fp)*.

Propositionen

För en person med lång livs- och yrkeserfarenhet är det enligt propositionen inte rimligt att behöva starta studierna på en nivå som fastställs med utgångspunkt från de kunskaper som han eller hon har dokumenterade från den formella utbildning som han eller hon genomgick i sin ungdom. Hur informell

kunskap praktiskt skall kunna tillgodoräknas och vad kunskaperna skall valideras mot är frågor som måste lösas. En särskild utredare arbetar nu med frågor om validering och skall slutredovisa uppdraget den 1 oktober 2001. Regeringen avser att därefter återkomma till frågan om validering.

Motioner

Folkpartiet föreslår i motion 2000/01:Ub25 att kommunerna skall vara skyldiga att erbjuda vuxna en validering av sina kunskaper. I valideringen kan individen också få vägledning om vilka åtgärder som hon eller han eventuellt kan vidta för att uppnå sitt mål (yrk. 14).

Utskottets ställningstagande

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet med hänvisning till pågående utredning.

Nationella styrorgan för vuxenutbildning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkanden om ett från Skolverket fristående nationellt kvalitetsinstitut. Riksdagen bör också avslå ett yrkande från allmänna motionstiden, som är tillgodosett genom propositionen.

Jämför *reservationerna 1 (m), 2 (kd), 7 (c) och 4 (fp)*.

Motioner

Moderaterna, Centerpartiet och Folkpartiet för fram förslag om ett från Skolverket skilt nationellt kvalitetsinstitut.

Riksdagsrevisorernas kritik av sfi illustrerar återigen detta behov, anser Moderaterna enligt motion 2000/01:Ub40. Avsaknaden av relevant statistik och uppföljning av sfi-verksamheten är otillfredsställande (yrk. 5). Enligt centermotionen 2000/01:Ub33 bör ett nationellt kvalitetsinstitut vara fristående och inte ha myndighetsuppgifter, som även fortsättningsvis bör åvila Skolverket (yrk. 1). Folkpartiet vill däremot att det fristående nationella institutet skall ta över även tillsynen, medan Skolverket skall behålla sin stödjande och rådgivande roll och sina utvecklingsuppgifter (mot. 2000/01:Ub25 yrk. 15).

Kristdemokraterna för i motion 2000/01:Ub287 – som väcktes innan propositionen om vuxnas lärande lades fram – fram sin uppfattning att det inte finns skäl att organisera vuxenutbildningen på annat sätt än tidigare, trots att Kunskapslyftskommittén föreslagit det (yrk. 6). Yrkandet förefaller syfta på förslagen från Kunskapslyftskommittén att det skall inrättas dels en sektorsövergripande, rådgivande beredning för livslångt lärande, dels en främjande-

myndighet som ägnar sig åt utvärderingar av det livslånga lärandet samt åt utveckling av kvalitetssäkringssystem för detta lärande.

Utskottets ställningstagande

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Riksdagen har vid flera tillfällen under de senaste åren tagit ställning till förslag om ett nationellt kvalitetsinstitut, senast vid beslut om budget för 2001 (bet. 2000/01:UbU1 s. 28 f.). Inga nya skäl anförs i motionerna.

Yrkandet i motion 2000/01:Ub287 är tillgodosett i och med att regeringen inte har gjort Kunskapslyftskommitténs förslag om de två nya organen till sitt.

Övrigt

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden om ekonomiskt utbyte av livslångt lärande, yrkesutbildning för äldre arbetslösa, kompletterande utbildning för invandrare, vuxenutbildning inom naturbrukssektorn, hushållsskolor, lokförarutbildning och utbildning för finskspråkiga romer.

Jämför *reservationerna 1 (m), 2 (kd), 7 (c) och 4 (fp)*.

Motioner och utskottets ställningstagande

Kristdemokraterna föreslår i motion 2000/01:Ub287 ett tillkännagivande om att utbildning skall löna sig (yrk. 3). Det **livslånga lärandet** måste enligt motionärerna även ge **ekonomiskt utbyte** för den enskilde. Det behövs en högre lönepremie för att i varje fall längre utbildningar skall vara attraktiva.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande. Riksdagen skall enligt utskottets uppfattning inte ge direktiv för lönebildningen på arbetsmarknaden.

Ett antal motioner tar upp behov av utbildning för vissa särskilda grupper eller vissa yrken.

Enligt Moderaternas motion 2000/01:Ub281 bör man skapa möjlighet för **äldre arbetslösa** att genomgå kortare och specifikt inriktade **yrkesutbildningar** inom ramen för dels flexibla och mobila yrkeshögskolor, dels den rörliga och företagsinriktade lärlingsutbildningen (yrk. 8). Samma förslag förs fram i motion 2000/01:Ub280 (m) yrkande 6.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena. Förslagen är inte av det slag som behöver beslutas av riksdagen.

Moderaterna föreslår i motion 2000/01:Ub281 också ett tillkännagivande om **kompletterande utbildning för invandrare**. Alla som vill måste få möjlighet att komplettera sina tidigare kunskaper. Det kan gälla språkkunskaper eller yrkeskunskaper inom t.ex. IT, elektronik och medicin (yrk. 9).

I motion 2000/01:Ub31 (fp) skriver motionären att det behövs djupare kvalitativa undersökningar av orsakerna bakom svårigheterna som utländsk vårdpersonal möter inför inträdet i det svenska arbetslivet. Det måste till en mångfald av kurser och program organiserade enligt de sökandes kunskapsförmåga och praktiska förutsättningar. Liknande krav gäller högtbildade invandrare inom andra yrkesområden (yrk. 4).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår även dessa yrkanden.

Högskolor och universitet har i regleringsbrev för 2001 ålagts att i ökad utsträckning och i nära samverkan med arbetslivet utforma utbildningar som svarar mot arbetsmarknadens behov. Vidare skall de öka beredskapen för det livslånga lärandet och utveckla flexibla studieformer för att göra det möjligt för enskilda individer att utveckla sin kompetens inom högskolans ram. I betänkandet *Mångfald i högskolan* (SOU 2000:47) har en särskilt utredare lämnat förslag som bl.a. gäller tillvaratagande av utländska akademikers kompetens. Regeringen har aviserat att den under år 2001 kommer att ta ställning till utredarens förslag.

Centerpartiet tar i motion 2000/01:MJ233 upp behovet av ökad tillgänglighet av vuxenutbildning inom **lantbrukssektorn** (yrk. 23). Vägen till yrkesutbildning på detta område kan i dag visa sig stängd när den enskilde först efter att ha genomgått en annan gymnasieutbildning upptäcker att det är till lantbruket hon eller han vill förlägga sin yrkeskarriär.

Motionerna 2000/01:MJ258 (m) yrkande 3 och 2000/01:Ub223 (kd) tar upp samma problem. I den kristdemokratiska motionen påpekas att hemkommuner ofta vägrar att betala för att vuxna skall kunna genomgå naturbruksutbildning i annan kommun.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden.

Det är enligt utskottets mening inte rimligt att skapa specialregler just för naturbruksområdet. Den utveckling av systemet för vuxnas lärande som regeringen vill främja med de förslag som framställs eller åtgärder som aviseras i propositionen innebär att kommunerna i större utsträckning än hittills skall beakta den enskilda vuxna personens individuella utbildningsbehov och önskemål.

De få kvarvarande **hushållsskolorna** bör enligt motion 2000/01:Ub801 (m) ses som en resurs i ett folkhälsoperspektiv. Det handlar enligt motionären både om de eftergymnasiala kurserna och de gymnasielinjer som är inriktade på kost, hälsa och friskvård och som bör ges riksrekrytering. Hon anser att det är en klar brist inom det eftergymnasiala utbudet att man inte kan komplettera sitt kunnande inom området kost, hälsa och friskvård.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande.

Fyra f.d. lantbruksskolor finns numera med statligt stöd för kompletterande utbildningar. Tre av dem anordnar dessutom gymnasieutbildning och har i den delen ställning som fristående gymnasieskolor. De fyra skolorna anordnar utbildning inom just de områden som motionären nämner. För elever som tas in i fristående gymnasieskolor är hemkommunen skyldig att be-

tala bidrag till skolan utan särskilt beslut om att utbildningen är riksrekryterande. En förutsättning är dock att eleven är behörig till utbildning på nationella eller specialutformade program i gymnasieskolan och inte redan har sådan utbildning. Till de kompletterande skolorna betalas statsbidrag med ett belopp per elev som vanligen täcker en betydande del av utbildningskostnaden, men inte hela.

Kommunerna kan numera anordna kurser i idrott och hälsa inom gymnasial vuxenutbildning. Kursen Idrott och hälsa A kan dock inte utgöra kärnämne i gymnasial vuxenutbildning.

Motion 2000/01:Ub343 (s) tar upp behovet av **lokförarutbildning** i Stockholmsregionen. Motionärerna anser att den utredning som inom kort skall se över vissa frågor som SJ tidigare haft ansvar för också lämpligen bör belysa förutsättningarna för utbildning av lokförare.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande.

Den utredning som motionärerna syftar på har ännu inte blivit tillsatt. Utskottet har erfarit att Näringsdepartementet varit i kontakt med branschorganisationerna angående lokförarutbildning. Dessa är i färd med att ta fram ett förslag om en stegvis utbildning, och departementet avvaktar branschens förslag.

Utbildningsmöjligheterna för finskspråkiga romer tas upp i motion 2000/01:Ub345 (s). Dessa är den minoritetsgrupp i Sverige som har den lägsta utbildningen, och de utbildningsmöjligheter som erbjuds dem i kommunerna passar dem dåligt. Motionärerna pekar på att Axevalla folkhögskola sedan flera år har bedrivit vuxenutbildning på grundskole- och gymnasienivå för romer med gott resultat. Ett problem är att hemkommunerna, på grund av okunskap, inte alltid går med på att betala för romer som vill gå på denna folkhögskola, utan tror att de kan klara undervisningen själva. Det har kommit önskemål från romska grupper att Axevalla folkhögskola skall bedriva undervisning i mindre grupper i olika kommuner. Motionärerna anser att staten bör se över romaniundervisningen i Sveriges kommuner och att undervisningen bör samordnas så att bästa möjliga resultat åstadkoms för alla romanielever – oavsett om de bor i Stockholms län eller i Haparanda.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande.

Regeringen gav i regleringsbrev för år 2000 i uppdrag till Folkbildningsrådet att i sina löpande utvärderingar kartlägga i vilken utsträckning de nationella minoritetsgrupperna deltar i folkbildningsverksamheten samt vilka ytterligare insatser som folkbildningen anser kan behöva vidtas för att bredda dessa gruppers deltagande. Folkbildningsrådet överlämnade den 28 februari 2001 en rapport om detta till regeringen. En arbetsgrupp om romska frågor finns sedan 1996 inom Regeringskansliet, numera under Näringsdepartementet. I anslutning till riksdagens beslut om nationella minoriteter i Sverige (prop. 1998/99:143, bet. 1999/2000:KU6, rskr. 1999/2000:69) har regeringen övervägt vilka former av samverkan och påverkan som passar bäst för de olika minoritetsgrupperna, bl.a. gruppen romer. Den romska arbetsgruppens funktioner kan komma att övergå till samråd i nya former. Utskottet utgår

från att regeringen överväger om Folkbildningsrådets nyss nämnda rapport skall föranleda några åtgärder.

Reservationer

Utskottets förslag till beslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken eller vilka punkter i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i reservationen.

1. Mål och strategi för vuxnas lärande, m.m. (punkterna 1, 2, 4, 8, 17, 24, 26 och 27) – m

av Beatrice Ask (m), Lars Hjertén (m), Per Bill (m) och Anders Sjölund (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkterna 1, 2, 4, 8, 17, 24, 26 och 27 borde ha följande lydelse:

1. Mål och strategi för vuxnas lärande

Riksdagen godkänner vad regeringen förordar om mål och strategi för vuxnas lärande (punkt 3) samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Ub32 yrkande 3 och avslår motionerna 1999/2000:Ub805 yrkande 1, 2000/01:Ub27 yrkande 1, 2000/01:Ub28 yrkande 7 och 2000/01:Ub287 yrkande 1.

2. Anordnare av vuxenutbildning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1 och bifaller därmed motionerna 2000/01:Ub26 och 2000/01:Ub36 yrkande 2 samt avslår motionerna 2000/01:Ub25 yrkande 3, 2000/01:Ub28 yrkande 4 och 2000/01:Ub236 yrkande 23.

4. Svenska för invandrare

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100) såvitt avser 13 kap. 1 § och bifaller därmed motion 2000/01:Ub32 yrkande 1. Riksdagen tillkännager vidare för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1 och bifaller därmed motionerna 2000/01:Ub27 yrkande 2, 2000/01:Ub37, 2000/01:Ub40 yrkandena 1 och 6, bifaller delvis Riksdagens revisorers förslag 2000/01:RR12 punkt 1 samt avslår motionerna 1999/2000:Sf637 yrkande 21, 1999/2000:Sf640 yrkandena 16–18, 1999/2000:A230 yrkande 2, 2000/01:Ub31 yrkandena 1–3, 2000/01:Ub38 yrkandena 1–3, 2000/01:Ub39 yrkandena 1–3, 2000/01:Ub272, 2000/01:Ub814, 2000/01:Ub815, 2000/01:Sf611 yrkande 15 och 2000/01:A216 yrkande 2.

8. Uppdelning av folkbildningsanslaget

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1 och bifaller därmed motion 2000/01:Ub36 yrkande 3.

17. Studiefinansiering vid vuxenutbildning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1 och bifaller därmed motion 2000/01:Ub32 yrkandena 4, 5 och 7 samt avslår regeringens förslag (punkt 4) om en särskild form av studiemedel för vissa vuxenstudierande och motionerna 2000/01:Ub25 yrkandena 8–12 och 2000/01:Ub28 yrkandena 5 och 6.

24. Nationella styrorgan för vuxenutbildning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1 och bifaller därmed motion 2000/01:Ub40 yrkande 5, bifaller delvis motionerna 2000/01:Ub25 yrkande 15 och 2000/01:Ub33 yrkande 1 och avslår motion 2000/01:Ub287 yrkande 6.

26. Yrkesutbildning för äldre arbetslösa

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1 och bifaller därmed motionerna 2000/01:Ub280 yrkande 6 och 2000/01:Ub281 yrkande 8.

27. Kompletterande utbildning för invandrare

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1 och bifaller därmed motion 2000/01:Ub281 yrkande 9 samt avslår motion 2000/01:Ub31 yrkande 4.

Ställningstagande

Vi har inget att erinra mot vad som anges i propositionen om **mål och strategi för vuxnas lärande**, men vi anser att det behövs en stor reform av utbildningen för vuxna. En sådan reform bör inkludera komvux och arbetsmarknadsutbildningen och bygga på följande principer.

All av det allmänna finansierad vuxenutbildning skall arrangeras så att den enskilde kan välja utbildningsanordnare. Både komvux och arbetsmarknadsutbildning bör finansieras med ett "pengsystem". Det finansiella ansvaret bör noga övervägas för såväl den vuxenutbildning som i dag är kommunal som för arbetsmarknadsutbildningen. Den enskilde bör kunna ta i anspråk utbildningserbjudanden oberoende av bostadsort. Den enskildes rätt till utbildning bör, utöver allmänna kriterier, kunna ges genom beslut av lokala myndigheter. Rätten till grundläggande vuxenutbildning bör vidgas till att omfatta grundläggande gymnasieutbildning. En särskild rätt till utbildning bör tillerkännas sökande yngre än 25 år som behöver komplettera otillräckliga gymnasiebetyg. Omfattningen av utbildningen för vuxna kommer att variera beroende på konjunkturen. Vad vi här har framfört bör riksdagen tillkännager för

regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub32 yrkande 3.

Den markering regeringen gör av kommunernas ansvar för att garantera en mångfald av **anordnare** inom vuxenutbildningen borde åtföljas av en tydlig anvisning till kommunerna att de skall upphandla utbildningen på ett opartiskt sätt. Den egna komvuxverksamheten får inte ges en förmånligare ställning än andra anordnare. I de fall där det är pedagogiskt lämpligt skall studiecirkelformen anges som villkor för anbudsgivning. En vuxen skall ha rätt att fritt välja utbildningsanordnare, och fristående anordnare skall ha rätt att sätta betyg. Vad vi här har framfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2000/01:Ub26 och 2000/01:Ub36 yrkande 2.

Vi delar i stora stycken Riksdagens revisorers kritik mot undervisningen i **svenska för invandrare** och deras uppfattning att regeringen bör ta initiativ till förändringar av denna. Vi ser dock vissa risker med revisorernas förslag om två nivåer för godkända kunskaper inom sfi. Att förutsättningarna för vuxna med mycket olika bakgrund att tillgodogöra sig undervisningen i svenska varierar borde inte innebära att målet för de mest grundläggande språkkunskaperna graderas. Den omformulering i 13 kap. 1 § skollagen som regeringen föreslår förefaller väl motiverad. Sättet att finansiera sfi måste ändras så att anslaget per elev följer den enskildes val. Sfi skall enligt vår mening konkurrensutsättas genom att upphandlas via ett anbudsförfarande. Vad vi här har framfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2000/01:Ub32 yrkande 1, 2000/01:Ub37, 2000/01:Ub40 yrkandena 1 och 6 och regeringens förslag till ändring av 13 kap. 1 § skollagen samt delvis bifalla Riksdagens revisorers förslag punkt 1.

De senaste årens utveckling har inneburit en allt tydligare skillnad mellan verksamheten inom studieförbunden och folkhögskolan. Vi anser mot denna bakgrund att regeringen bör låta utreda möjligheterna att **dela upp folkbildningsanslaget** och föra över statsbidrag till folkhögskolan från utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid till utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub36 yrkande 3.

Utbildning för vuxna skall enligt vår mening vara en personlig investering och det påverkar också formerna för **studiefinansiering**. Principen skall vara att den enskilde själv skall kunna bestämma sig för att satsa på utbildning och göra en bedömning av förutsättningarna utifrån givna och fasta villkor. Vi anser att riksdagen skall avslå regeringens förslag om en särskild form av studiemedel för vuxenstudier. Vuxna med behov av grundläggande utbildning skall ges stöd som gör utbildning möjlig, men formerna får inte innebära orättvisor i förhållande till andra studerandegrupper. Regeringen bör återkomma med förslag vad gäller studiemedel för den grundläggande vuxenutbildningen, med utgångspunkt i dessa principer. Det är av stor betydelse att

det system som erbjuds för finansiering av utbildning är trovärdigt, förutsägbart och överblickbart. I studiemedelssystemet bör fribeloppet avskaffas, studielånen göras avdragsgilla och CSN konkurrensutsättas. Alla arbetstagare bör ges möjlighet att bygga upp personliga utbildningskonton, för vilka ingen övre åldersgräns skall finnas. Vad vi här har framfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub32 yrkandena 4, 5 och 7 samt avslå regeringens förslag (punkt 4) om en särskild form av studiemedel för vissa vuxenstuderande.

Skolverket räcker inte som enda **nationella styrorgan för vuxenutbildning**. Avsaknaden av relevant statistik och uppföljning av bl.a. sfi-verksamheten är otillfredsställande. Det behövs ett fristående kvalitetsinstitut, vilket illustreras av riksdagsrevisorernas kritik av Skolverket som tillsynsmyndighet för sfi. Vad vi här har framfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub40 yrkande 5.

Vi anser att man bör skapa möjlighet för **äldre arbetslösa** att genomgå kortare och specifikt inriktade yrkesutbildningar inom ramen för dels flexibla och mobila yrkeshögskolor, dels den rörliga och företagsinriktade lärlingsutbildning som Moderaterna förespråkar. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2000/01:Ub280 yrkande 6 och 2000/01:Ub281 yrkande 8.

Den höga arbetslösheten bland **invandrare** utgör ett gigantiskt slöseri med mänskliga resurser. Alla som vill måste ges möjligheter att kunna **komplettera** sina tidigare kunskaper. Formerna för validering av utländska utbildningar måste ses över och bli mer flexibla. Vad vi här har framfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub281 yrkande 9.

2. Mål och strategi för vuxnas lärande, m.m. (punkterna 1, 4, 5, 6, 11, 16, 17, 22, 24, 25 och 28) – kd

av Erling Wälivaara (kd) och Maria Larsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkterna 1, 4, 5, 6, 11, 16, 17, 22, 24, 25 och 28 borde ha följande lydelse:

1. Mål och strategi för vuxnas lärande

Riksdagen tillkännager för regeringen vad som framförs i reservation 2 och bifaller därmed motionerna 1999/2000:Ub805 yrkande 1, 2000/01:Ub28 yrkande 7 och 2000/01:Ub287 yrkande 1, godkänner delvis vad regeringen förordar om mål och strategi för vuxnas lärande (punkt 3) samt

avslår motionerna 2000/01:Ub27 yrkande 1 och 2000/01:Ub32 yrkande 3.

4. Svenska för invandrare

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100) såvitt avser 13 kap. 1 § samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen Riksdagens revisorers förslag 2000/01:RR12 (punkt 1) och motionerna 2000/01:Ub32 yrkande 1 och 2000/01:Ub39 yrkandena 1–3 och avslår motionerna 1999/2000:Sf637 yrkande 21, 1999/2000:Sf640 yrkandena 16–18, 1999/2000:A230 yrkande 2, 2000/01:Ub27 yrkande 2, 2000/01:Ub31 yrkandena 1–3, 2000/01:Ub37, 2000/01:Ub38 yrkandena 1–3, 2000/01:Ub40 yrkandena 1 och 6, 2000/01:Ub272, 2000/01:Ub814, 2000/01:Ub815, 2000/01:Sf611 yrkande 15 och 2000/01:A216 yrkande 2.

5. Utvecklingsstördas tillgång till särvox

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2 och bifaller därmed motionerna 1999/2000:Ub209 yrkande 1, 1999/2000:Ub805 yrkande 2, 2000/01:Ub28 yrkande 2, 2000/01:Ub230 yrkande 1 och 2000/01:Ub287 yrkande 2 samt avslår motionerna 2000/01:Ub25 yrkande 2, 2000/01:Ub32 yrkande 6 och 2000/01:Ub33 yrkande 3.

6. Ämnen och betyg i särvox

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2 och bifaller därmed motionerna 1999/2000:Ub209 yrkandena 2–4 och 6 samt 2000/01:Ub230 yrkandena 2–6 och avslår motionerna 1999/2000:Ub209 yrkande 5 och 1999/2000:Ub262 yrkandena 2 och 3.

11. Medel till folkbildningen inom ramen för den s.k. ITiS-satsningen

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2 och bifaller därmed motion 2000/01:Ub287 yrkande 7 samt bifaller delvis motion 2000/01:Ub33 yrkande 5 i denna del.

16. Stöd i övrigt till funktionshindrade vid vuxenutbildning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2 och bifaller därmed motion 2000/01:Ub287 yrkande 9 samt avslår motionerna 2000/01:Ub25 yrkandena 4, 5 och 7, 2000/01:Ub27 yrkande 3 och 2000/01:Ub518.

17. Studiefinansiering vid vuxenutbildning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2 och bifaller därmed motion 2000/01:Ub28 yrkandena 5 och 6 samt avslår regeringens förslag om en särskild form av studiemedel för vissa vuxenstudierande (punkt 4) och motionerna 2000/01:Ub25 yrkandena 8–12 och 2000/01:Ub32 yrkandena 4, 5 och 7.

22. Rätt till gymnasial vuxenutbildning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2 och bifaller därmed motionerna 2000/01:Ub28 yrkande 1 och 2000/01:Ub287 yrkande 8 samt avslår motionerna 1999/2000:A220 yrkande 11, 2000/01:Ub25 yrkande 1 och 2000/01:Ub33 yrkande 2.

24. Nationella styrorgan för vuxenutbildning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2 och bifaller därmed motion 2000/01:Ub287 yrkande 6 samt avslår motionerna 2000/01:Ub25 yrkande 15, 2000/01:Ub33 yrkande 1 och 2000/01:Ub40 yrkande 5.

25. Ekonomiskt utbyte av livslångt lärande

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2 och bifaller därmed motion 2000/01:Ub287 yrkande 3.

28. Vuxenutbildning inom naturbrukssektorn

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2 och bifaller därmed motion 2000/01:Ub223 och bifaller delvis motionerna 2000/01:MJ233 yrkande 23 och 2000/01:MJ258 yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att all samhällsstödd vuxenutbildning bör bygga på den värdegrund som anges i Lpf 94. Eftersom vuxna människor själva väljer inriktning på sin utbildning och har förmågan att reflektera över den information som ges på ett annat sätt än barn, behöver dock kravet att undervisningen skall vara icke-konfessionell inte finnas med inom vuxenutbildningen. I övrigt kan vi ställa oss bakom det förslag till **mål och strategi för vuxnas lärande** som föreslås i propositionen. Det är enligt vår mening viktigt att hålla fast vid den prioriteringsordning som Kunskapslyftskommittén förordade i sitt första betänkande *Strategi för kunskapslyft och livslångt lärande* (SOU 1999:27 s. 65). Den går ut på att den enskilda individens behov skall tillgodoses och att man vid behov skall kunna göra följande rangordning: i första hand utbildning på grundskolenivå, i andra hand en utbildning på gymnasienivå som syftar till att stärka individens delaktighet i samhället och ställning på arbetsmarknaden och därigenom minska risken för utslagning, i tredje hand övrig utbildning på gymnasiet för vidare studier och arbete. Det är olyckligt att man i Kunskaps-

lyftet kommit att prioritera arbetslösa, vilket gjorde att Kunskapslyftet kom att upplevas som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Vad vi här har framfört bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 1999/2000:Ub805 yrkande 1, 2000/01:Ub28 yrkande 7 och 2000/01:Ub287 yrkande 1.

Vi stöder Riksdagens revisorer i deras förslag om en utredning för att klarlägga vilka förändringar som är nödvändiga för att undervisningen i **svenska för invandrare** (sfi) bättre skall tillgodose elevernas behov. Vi anser dock att det inte räcker med att ge sfi-kurser på två nivåer. Sfi måste kunna möta individer med en rad varierande behov och kunskaper. För dem som har en akademisk bakgrund måste det finnas möjlighet att läsa svenska som andraspråk på högskolenivå. Vi vill också ha en översyn av bedömningskriterier och kravnivåer inom sfi. Dessa frågor bör utredas för att sfi på ett bättre sätt skall kunna möta individuella behov. Vad vi här har framfört bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub39 yrkandena 1–3.

Vuxenutbildning för **utvecklingsstörda, särvux**, har totalt försummats i satsningen på Kunskapslyftet. Många utvecklingsstörda vet inte ens om att särvux finns, och kommuner har ofta kö till de få platser som erbjuds. I den fortsatta nationella satsningen på vuxnas lärande måste de utvecklingsstördas situation särskilt beaktas. Vuxna med utvecklingsstörning eller som av andra skäl har gått i särskola som barn har inte samma rätt till grundläggande utbildning som andra vuxna. Den diskriminering som råder av utvecklingsstörda i detta hänseende utgör enligt vår mening ett brott mot de mänskliga rättigheterna. Vi anser liksom Kunskapslyftskommittén att samma rättighet till utbildning skall gälla för alla, oavsett handikapp. Regeringen bör återkomma med förslag som innebär lika rättigheter för alla vuxna. Utvecklingsstörda vuxna skall garanteras utbildning i en omfattning som motsvarar de nationella eller specialutformade program som ungdomar kan studera i gymnasiesärskolan. Vad vi här har framfört bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 1999/2000:Ub209 yrkande 1, 1999/2000:Ub805 yrkande 2, 2000/01:Ub28 yrkande 2, 2000/01:Ub230 yrkande 1 och 2000/01:Ub287 yrkande 2.

Bestämmelserna om **ämnen och betyg i särvux** måste ändras så att särvux på grundsärskolenivå skall kunna ges även i modersmål och i naturlära. Inom särvux på gymnasial nivå skall undervisning kunna ges även i idrott och hälsa. En sådan möjlighet finns i fr.o.m. vårterminen 2000 i gymnasial vuxenutbildning inom komvux, men har inte införts i bestämmelserna om särvux. Det är glädjande att regeringen avser att göra det möjligt att erbjuda estetisk verksamhet inom särvux på grundsärskolenivå. Slutbetyget är en återkoppling på den ansträngning som eleven gjort för att lära. Det är inte mindre viktigt för en utvecklingsstörd än för någon annan. Slutbetyg bör därför kunna utfärdas inom särvux precis som i all annan utbildning. Vad vi här har framfört bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening och därmed bifalla

motionerna 1999/2000:Ub209 yrkandena 2–4 och 6 och 2000/01:Ub230 yrkandena 2–4 och 6.

Inom ramen för ITiS-satsningen bör medel anslås till folkbildningen via Folkbildningsrådet. Detta är viktigt speciellt med tanke på den goda verksamhet kring funktionshindrades kompetensutbildning som folkbildningen har. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub287 yrkande 7.

Det finns uppenbara problem för studerande med olika typer av **funktionshinder** att få en utbildningssituation som är anpassad till deras egna villkor. Det gäller personligt **stöd** i form av stödundervisning, assistans eller tolktjänst för döva och när det gäller att förflytta sig till utbildningslokalerna. Dessa problem måste lösas. Vad vi här har framfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub287 yrkande 9.

När det särskilda utbildningsbidraget avskaffas skall enligt regeringens förslag en ny form av **studiefinansiering vid vuxenutbildning** införas. Enligt vår mening har detta förslag stora brister. Ingenting sägs i propositionen om hur resursramen för den nya formen av studiemedel skall beräknas. Systemet innebär ett ”först-till-kvarn-system” som är både oförutsägbart och orättvist. Att dessutom sätta en gräns på 50 veckor ställer orimliga krav på att alla skall kunna lära sig samma saker på lika lång tid. Vi vill i stället ha en gemensam garanterad bidragsnivå. Alla mellan 25 och 55 år som inte har fullständiga betyg från grund- och/eller gymnasieskola skall erbjudas ett skattefritt bidrag som motsvarar 100 % av totalbeloppet i studiemedelssystemet under den del av året som studier bedrivs. Därutöver skall den studerande ges möjlighet att komplettera med en lånedel på upp till 3 000 kr per månad. Nivån på lånet bestäms av CSN med hänsyn till den studerandes ålder och återbetalningsmöjlighet, utifrån grundprincipen att lånet skall återbetalas. Studerande på grundskole- och gymnasienivå som läser av eget intresse eller för att komplettera eller höja betyg hänvisas till det ordinarie studiemedelssystemet. Detta bör förändras så att bidragsdelen höjs till 40 % (på sikt till 50 %) och att inkomsttak (fribeloppet) avskaffas. Förändringarna kompletteras med höga krav på resultat och principen att lånen skall betalas tillbaka. Vad vi här har framfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub28 yrkandena 5 och 6.

Vi ställer oss bakom Kunskapslyftskommitténs förslag om en lagstadgad **rätt till gymnasial vuxenutbildning**. Regeringen bör återkomma med förslag till sådan reglering. Att ha en gymnasieutbildning är en självklarhet och nödvändighet för de flesta yrken i dag. Rättigheten till utbildning för vuxna bör utsträckas och gälla inte bara grundläggande utbildning utan även utbildning upp till treårig gymnasial nivå eller motsvarande. Detta är av stor betydelse inte bara för den enskilde utan även för samhället, eftersom underlaget av personer som kan fortsätta till högskolan blir större. Vad vi här har framfört

bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2000/01:Ub28 yrkande 1 och 2000/01:Ub287 yrkande 8.

Vi ser inga skäl att organisera vuxenutbildningen på annat sätt än tidigare. De nya **nationella styrorgan** som Kunskapslyftskommittén föreslagit är onödiga. Kommunerna skall ta sitt ansvar för upphandling och genomförande, och Skolverket skall ha sin främjande och utvecklande uppgift liksom sitt tillsynsansvar. Vad vi här har framfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub287 yrkande 6.

Det är hög tid att vidta åtgärder för att höja det **ekonomiska utbytet av livslångt lärande**. Vid en internationell jämförelse är lönepremien före skatt låg i Sverige, och den dras ned ytterligare av de höga svenska skatterna. Att höja den enskildes avkastning på utbildningsinvesteringar är till nytta för tillväxten och en stimulans till att studera och arbeta i Sverige. Vad vi här har framfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub287 yrkande 3.

De skolor som ger **vuxenutbildning inom naturbrukssektorn** står inför ökande problem. Kurser måste ställas in, trots att det finns elever som vill gå dem. Orsaken är att hemkommunerna vägrar att betala för eleverna. Därmed minskar möjligheten för denna grupp medborgare, som kanske redan har misslyckats i gymnasieskolan med att inhämta kunskaper och självförtroende. På sikt kan nuvarande förfarande ge stora problem när det gäller att rekrytera mer kvalificerad personal till lantbruket, avbyttjänster m.m. Det hotar också naturbruksgymnasiernas trovärdighet och i värsta fall deras existens. De måste garanteras en viss långsiktighet i verksamheten. Vad vi här har framfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub223.

3. Anordnare av vuxenutbildning (punkt 2) – kd, fp

av Erling Wälivaara (kd), Ulf Nilsson (fp) och Maria Larsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Anordnare av vuxenutbildning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3 och bifaller därmed motionerna 2000/01:Ub25 yrkande 3, 2000/01:Ub28 yrkande 4 och 2000/01:Ub236 yrkande 23, bifaller delvis motion 2000/01:Ub26 och avslår motion 2000/01:Ub36 yrkande 2.

Ställningstagande

Valet att studera som vuxen måste utgå från individen. Om en person väljer komvux, folkhögskola, studieförbund eller en privat utbildning må vara hennes ensak. Vi anser därför att ett system med friskolor även på vuxenutbild-

ningsområdet bör införas, med regler som motsvarar dem som gäller för de fristående grund- och gymnasieskolorna. Med ett sådant system kommer man också ifrån den egendomliga situationen att det är en kommunal rektor som skall utfärda betygskedjorna, även när det är lärare hos en annan anordnare som har undervisat och examinerat eleven. Vad vi här har framfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2000/01:Ub25 yrkande 3, 2000/01:Ub28 yrkande 4 och 2000/01:Ub236 yrkande 23.

4. Svenska för invandrare, m.m. (punkterna 4, 16, 17, 22, 23, 24 och 27) – fp

av Ulf Nilsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkterna 4, 16, 17, 22, 23, 24 och 27 borde ha följande lydelse:

4. Svenska för invandrare

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100) såvitt avser 13 kap. 1 § samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:Ub31 yrkandena 1–3, 2000/01:Ub32 yrkande 1 och 2000/01:Ub38 yrkandena 1–3, bifaller delvis Riksdagens revisorers förslag 2000/01:RR12 (punkt 1) och avslår motionerna 1999/2000:Sf637 yrkande 21, 1999/2000:Sf640 yrkandena 16–18, 1999/2000:A230 yrkande 2, 2000/01:Ub27 yrkande 2, 2000/01:Ub37, 2000/01:Ub39 yrkandena 1–3, 2000/01:Ub40 yrkandena 1 och 6, 2000/01:Ub272, 2000/01:Ub814, 2000/01:Ub815, 2000/01:Sf611 yrkande 15 och 2000/01:A216 yrkande 2.

16. Stöd i övrigt till funktionshindrade vid vuxenutbildning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4 och bifaller därmed motionerna 2000/01:Ub25 yrkandena 4, 5 och 7 samt 2000/01:Ub27 yrkande 3 och avslår motionerna 2000/01:Ub287 yrkande 9 och 2000/01:Ub518.

17. Studiefinansiering vid vuxenutbildning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4 och avslår regeringens förslag (punkt 4) om en särskild form av studiemedel för vissa vuxenstuderande. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Ub25 yrkandena 8–12 och avslår motionerna 2000/01:Ub28 yrkandena 5 och 6 samt 2000/01:Ub32 yrkandena 4, 5 och 7.

22. Rätt till gymnasial vuxenutbildning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4 och bifaller därmed motion 2000/01:Ub25 yrkande 1 samt avslår motionerna 1999/2000:A220 yrkande 11, 2000/01:Ub28 yrkande 1, 2000/01:Ub33 yrkande 2 och 2000/01:Ub287 yrkande 8.

23. Validering

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4 och bifaller därmed motion 2000/01:Ub25 yrkande 14.

24. Nationella styrorgan för vuxenutbildning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4 och bifaller därmed motion 2000/01:Ub25 yrkande 15 samt avslår motionerna 2000/01:Ub33 yrkande 1, 2000/01:Ub40 yrkande 5 och 2000/01:Ub287 yrkande 6.

27. Kompletterande utbildning för invandrare

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4 och bifaller därmed motion 2000/01:Ub31 yrkande 4 samt avslår motion 2000/01:Ub281 yrkande 9.

Ställningstagande

Riksdagsrevisorernas skrivelse visar på allvarliga brister i undervisningen i **svenska för invandrare** (sfí). Enligt Folkpartiets mening hänger en stor del av bristerna ihop med alldeles för stora och för enhetliga modeller för denna utbildning. Jag återkommer till de förslag vi lagt fram tidigare: decentralisering av svenskundervisningen och större utbud av kurser organiserade av helt olika anordnare är nödvändiga, om befolkningens mångfald skall kunna spegla sig i den mångfald av kurser och studieprogram som kan täcka de vuxna elevernas helt skilda önsknings- och olikartade förutsättningar. I processen med denna decentralisering skulle också rum skapas för en skapande dialog mellan invandrarnas egna organisationer och ansvariga politiker och tjänstemän som planerar och genomför olika integrationsprogram. För att aktivt och på jämställda villkor delta i samhällslivets olika processer behöver man få tillgång till medel och regelverk som tillåter en att öppet agera självständigt. Egen makt är nyckelordet för en lyckad och intensiv integration. Folkpartiet vill införa ett system liknande skolpengen: ett särskilt belopp avsett att finansiera studierna skall följa den vuxna eleven, kanske som skolpeng för sfí, kanske som studiecheck. Så kan individen själv genom sitt val av skola och takt i studierna ta på sig en stor del av ansvaret för studieresultaten och samtidigt sända till studieanordnarna tydliga impulser till förnyelse och varierat utbud av kurser. Vad jag här har framfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2000/01:Ub31 yrkandena 1–3 och 2000/01:Ub38 yrkandena 1–3.

Det är viktigt att **studenter med funktionshinder** kan få det **stöd** de behöver för att kunna studera på sina egna villkor. Det kan t.ex. innebära att utbildningslokaler måste byggas om för att göras tillgängliga för alla, eller att teckentolkare måste anlitas. De som verkar inom vuxenutbildningen måste ha goda kunskaper om de studerandes rättigheter och hur man kan anpassa undervisningens genomförande till studerande med funktionshinder. Nya IT-läromedel, som regeringen förespråkar, kan visserligen komplettera den ordinarie undervisningen, men döva och hörselskadade behöver också teckenspråkstolkning. Staten bör finansiera de kostnader som uppstår för att genomföra sådan tolkning inom den offentligt finansierade vuxenutbildningen. Finansieringen av denna reform bör ske genom att medel förs över från kommunbidragen till ett samlat anslag för teckentolkning. Liksom Kunskapslyftskommittén föreslår jag att studerande i behov av särskilt stöd ges rätt till en fördjupad studieplan, där målen för studierna anges och det görs tydligt vilka särskilda stödinsatser eller anpassningar som den studerande kan behöva för att de uppsatta målen skall nås. Vad jag här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub25 yrkandena 4, 5 och 7.

Regeringens förslag om **studiefinansiering**, nämligen en särskild form av studiemedel för vissa vuxenstuderande, innebär enligt min mening en orättvisa gentemot dem som väljer att studera före 25 års ålder. Jag anser att riksdagen bör avslå detta förslag. I stället bör totalbeloppet i studiemedlen för alla studerande höjas med 200 kr per månad för att därefter tills vidare räknas upp i förhållande till prisbasbeloppet. Personer 25 år och äldre som studerar på grundskolenivå skall kunna erbjudas en bidragsdel som motsvarar 80 % av totalbeloppet. Bidragsandelen för vuxenstuderande på gymnasienivå skall ligga på 60 % av totalbeloppet. Den rätt för studerande över 25 år att få tilläggsån, som riksdagen redan har beslutat om, skall förutom till funktionshindrade i första hand erbjudas till småbarnsföräldrar. Detta skulle bidra till att bryta dagens trend att ensamstående föräldrar, särskilt mammor, ofta avbryter sina studier. Vidare bör det göras möjligt för människor mellan 30 och 55 år att upp till en viss gräns låna av det allmänna pensionssystemet för att finansiera utbildning. Förslagsvis kan man få ta ut 60 % av sin årslön. I gengäld reduceras individens ålderspension med motsvarande belopp. Pensionsrätten kan återvinnas genom sparande, t.ex. i privat pensionsförsäkring eller genom att man går i pension något senare. Vad jag här har framfört bör riksdagen tillkännage för regeringen och därmed bifalla motion 2000/01:Ub25 yrkandena 8–12.

Folkpartiet står, i motsats till regeringen, fortfarande bakom principen om individens **rätt till gymnasial utbildning**. Kommunen skall kunna erbjuda alla vuxna utan genomgången gymnasieutbildning minst gymnasieutbildning för grundläggande behörighet till högskoleutbildning samt också komplettering för särskild behörighet. Jag anser att regeringen bör återkomma med ett lagförslag med denna innebörd. Vad jag här har anfört bör riksdagen tillkännage

nage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub25 yrkande 1.

Det är av största vikt att de som söker sig till vuxenutbildningen där blir bemötta på rätt nivå och inte behöver läsa om moment, så att deras utbildning blir längre, dyrare och mindre meningsfull än den skulle behöva vara. Jag anser att kommunerna skall vara skyldiga att erbjuda alla som är intresserade en **validering** av sina kunskaper. I valideringen kan individen också få vägledning om eventuella åtgärder som han eller hon kan vidta för att uppnå sina mål. Vad jag här har framfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub25 yrkande 14.

Enligt min mening behövs det två olika typer av **nationella styrorgan för vuxenutbildning**, nämligen sådana med kontrollerande respektive med främjande funktioner. En nationell skolinspektion bör inrättas, som tar över granskningen av kvaliteten i undervisningen och utövar tillsyn. Skolverket bör behålla sin stödjande och rådgivande roll och sina utvecklingsuppgifter. Vad jag här har framfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub25 yrkande 15.

I propositionen hänvisas till en rapport från Riksdagens revisorer, där man kan läsa nedslående uppgifter om högt utbildade arbetslösa **invandrare**, bl.a. läkare. Det behövs djupgående kvalitativa undersökningar om de högt utbildade invandranas svårigheter att närma sig sina egna yrkesområden i Sverige och behovet av **kompletterande utbildning** för dem. Vad jag här har framfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub31 yrkande 4.

5. Utvecklingsstördas tillgång till särvox, m.m. (punkterna 5 och 14) – m, fp

av Beatrice Ask (m), Lars Hjertén (m), Per Bill (m), Ulf Nilsson (fp) och Anders Sjölund (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkterna 5 och 14 borde ha följande lydelse:

5. Utvecklingsstördas tillgång till särvox

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 5 och bifaller därmed motionerna 2000/01:Ub25 yrkande 2 och 2000/01:Ub32 yrkande 6 samt avslår motionerna 1999/2000:Ub209 yrkande 1, 1999/2000:Ub805 yrkande 2, 2000/01:Ub28 yrkande 2, 2000/01:Ub33 yrkande 3, 2000/01:Ub230 yrkande 1 och 2000/01:Ub287 yrkande 2.

14. Möjlighet för funktionshindrade att välja utbildningsanordnare i vuxenutbildningen

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 5 och bifaller därmed motion 2000/01:Ub25 yrkande 6.

Ställningstagande

Utvecklingsstörda behöver mer stimulans än andra för att upprätthålla den kunskapsnivå de en gång förvärvat. Meningen med särvux är att ge människor möjlighet att tillgodogöra sig ny kunskap eller behålla förvärvat, däremot inte att särvux skall ta över ansvaret för daglig omsorg. Det behövs tydliga besked i regelverket om de **utvecklingsstördas rätt till utbildning i särvux**. Nivå och omfattning får anpassas till individernas förutsättningar. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag i denna del, samt med en plan för genomförande i kommunerna. Vad vi här har framfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2000/01:Ub25 yrkande 2 och 2000/01:Ub32 yrkande 6.

Ett problem som måste ses över är att kommuner inte alltid betalar för elever med funktionshinder som väljer att studera på folkhögskola eller studieförbund. **Funktionshindrade** skall enligt vår mening ha **rätt att välja** om de vill utbilda sig i komvux eller genom en folkbildningsorganisation – och helst också ha ytterligare **utbildningsanordnare** att välja på. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub25 yrkande 6.

6. Medel till utbildningsplatser inom folkbildningen (punkt 7) – m, kd

av Beatrice Ask (m), Lars Hjertén (m), Erling Wälivaara (kd), Per Bill (m), Anders Sjölund (m) och Maria Larsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

7. Medel till utbildningsplatser inom folkbildningen

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 6 och bifaller därmed motion 2000/01:Ub28 yrkande 3 samt avslår motionerna 1999/2000:Ub262 yrkande 1, 1999/2000:N388 yrkande 14, 2000/01:Ub33 yrkandena 8 och 9 samt 2000/01:Ub35.

Ställningstagande

Folkbildningen är en utbildningsform, vars roll inom det livslånga lärandet inte får underskattas. Dess alternativa pedagogik och metodik betyder mycket för t.ex. dem som har haft det svårt i skolan. Verksamheten är värd ett starkt stöd. Mot denna bakgrund bör riksdagen inte acceptera att de 10 000 platserna

inom folkhögskolan, som fått särskilt bidrag via Folkbildningsrådet inom Kunskapslyftet, minskas till 7 000 platser. Vad vi här har framfört bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub28 yrkande 3.

7. Medel till utbildningsplatser inom folkbildningen, m.m. (punkterna 7, 11, 22, 24 och 28) – c

av Sofia Jonsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkterna 7, 11, 22, 24 och 28 borde ha följande lydelse:

7. Medel till utbildningsplatser inom folkbildningen

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7 och bifaller därmed motion 2000/01:Ub33 yrkandena 8 och 9, bifaller delvis motion 2000/01:Ub35 och avslår motionerna 1999/2000:Ub262 yrkande 1, 1999/2000:N388 yrkande 14 och 2000/01:Ub28 yrkande 3.

11. Medel till folkbildningen inom ramen för den s.k. ITiS-satsningen

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7 och bifaller därmed motion 2000/01:Ub33 yrkande 5 i denna del samt bifaller delvis motion 2000/01:Ub287 yrkande 7.

22. Rätt till gymnasial vuxenutbildning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7 och bifaller därmed motionerna 1999/2000:A220 yrkande 11 och 2000/01:Ub33 yrkande 2 samt avslår motionerna 2000/01:Ub25 yrkande 1, 2000/01:Ub28 yrkande 1 och 2000/01:Ub287 yrkande 8.

24. Nationella styrorgan för vuxenutbildning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7 och bifaller därmed motion 2000/01:Ub33 yrkande 1 och avslår motionerna 2000/01:Ub25 yrkande 15, 2000/01:Ub40 yrkande 5 och 2000/01:Ub287 yrkande 6.

28. Vuxenutbildning inom naturbrukssektorn

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7 och bifaller därmed motion 2000/01:MJ233 yrkande 23 samt bifaller delvis motionerna 2000/01:Ub223 och 2000/01:MJ258 yrkande 3.

Ställningstagande

Utvärderingar både inom Kunskapslyftet och i andra sammanhang visar mycket goda resultat hos både folkhögskolorna och studieförbunden när det gäller sätten att söka upp de studerande, sätten att lära ut och deltagarnas egen tillfredsställelse. Enligt min mening bör det göras en omfördelning av det totala antalet platser för vuxnas lärande som finansieras med särskilt statsbidrag, så att **medel** motsvarande 5 000 **årsstudieplatser** per år under perioden 2003–2005 går **till studieförbunden**. Därefter skall dessa medel inarbetas i ordinarie folkbildningsanslag via Folkbildningsrådet. Vad jag här har framfört bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub33 yrkandena 8 och 9.

Medel till folkbildningen inom ramen för den s.k. ITiS-satsningen bör enligt min mening riktas också till cirkelledare och handledare inom studieförbunden. Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub33 yrkande 5 i denna del.

Enligt Centerpartiets och min mening behövs på sikt en generell utbildningsgaranti som går längre än den nuvarande rätten till vuxenutbildning på grundskolenivå. En fortsättning av Kunskapslyftet bör utformas som en **rättighet**, inledningsvis för arbetslösa, **till gymnasial vuxenutbildning**. Regeringen bör låta utreda hur en sådana generell utbildningsgaranti bör utformas. Vad jag här har framfört bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 1999/2000:A220 yrkande 11 och 2000/01:Ub33 yrkande 2.

För att ge kommunerna stöd i kvalitetsarbetet anser jag att det behövs ett nytt **nationellt styrorgan** i form av ett fristående kvalitetsinstitut. Ett sådant institut bör ha till uppgift att såväl sammanställa uppgifter för nationella jämförelser som utveckla metoder för att förbättra utvärderingen och stödja kommunernas kvalitetsarbete. Det bör inte ha myndighetsuppgifter, utan dessa bör även fortsättningsvis åligga Skolverket. Det bör övervägas om huvudmannaskapet skall omfatta lärar-, elev- och föräldraorganisationer lika väl som arbetsgivarna i Kommunförbundet. Vad jag här har framfört bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub33 yrkande 1.

Under senare år har allt färre av de studerande vid naturbruksgymnasierna valt utbildning med jordbruksinriktning. Det är oroväckande för lantbruksnäringen. Många gånger gör människor i dag sitt val av yrkesväg senare än förr. Det kan innebära att man efter genomförd gymnasieutbildning kanske arbetar eller studerar vidare för att senare upptäcka att det är inom lantbruket man vill förlägga sin yrkeskarriär. Att man då redan har en gymnasieutbildning kan innebära att man blir utestängd från **vuxenutbildning inom naturbrukssektorn**. Jag anser att behovet av ett sent yrkesval, med tillgång till yrkesinriktad grund- och vidareutbildning inom lantbrukssektorn, måste garanteras, oberoende av individens tidigare val av gymnasieutbildning. Vad jag här har fram-

fört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:MJ233 yrkande 23.

8. Medel till folkbildningen för forskning och utveckling med inriktning på vuxnas lärande (punkt 9)

– m, c

av Beatrice Ask (m), Lars Hjertén (m), Per Bill (m), Sofia Jonsson (c) och Anders Sjölund (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

9. Medel till folkbildningen för forskning och utveckling med inriktning på vuxnas lärande

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 8 och bifaller därmed motionerna 2000/01:Ub33 yrkande 5 i denna del och 2000/01:Ub36 yrkande 1 i denna del.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen i propositionen lägger alltför stor vikt vid det formella lärandets behov av forskning och utveckling med inriktning mot vuxnas lärande. Enligt vår mening har folkbildningen, likaväl som komvux, behov av medel för detta ändamål. Vi anser därför att av den förstärkning med 12 miljoner kronor av Skolverkets forsknings- och utvecklingsmedel som regeringen aviserar bör en del avsättas för att Folkbildningsrådet skall kunna initiera forskning och utveckling för folkbildningens behov. Vad vi här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2000/01:Ub33 yrkande 5 och 2000/01:Ub36 yrkande 1, båda i denna del.

9. Medel till folkbildningen för kompetensutveckling av lärare med inriktning på vuxenpedagogiskt arbetssätt och specialpedagogik (punkterna 10 och 19)

– m, kd, c, fp

av Beatrice Ask (m), Lars Hjertén (m), Erling Wälivaara (kd), Per Bill (m), Sofia Jonsson (c), Ulf Nilsson (fp), Anders Sjölund (m) och Maria Larsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkterna 10 och 19 borde ha följande lydelse:

10. Medel till folkbildningen för kompetensutveckling av lärare med inriktning på vuxenpedagogiskt arbetssätt och specialpedagogik

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 9 och bifaller därmed motionerna 2000/01:Ub25 yrkande 16, 2000/01:Ub33 yrkande 5 i denna del och 2000/01:Ub36 yrkande 1 i denna del.

19. Ansvar för uppsökande verksamhet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7 och bifaller därmed motion 2000/01:Ub33 yrkande 6.

Ställningstagande

Mot bakgrund av de stora samhällsförändringarna och behoven av ett livslångt lärande i stora grupper av den vuxna befolkningen behövs det kompetensutveckling med inriktning mot vuxenpedagogiskt arbetssätt och specialpedagogik för lärare m.fl. både inom komvux och inom folkbildningen. En del av de medel (21 miljoner kronor) som regeringen aviserar att Skolverket skall få disponera som en tidsbegränsad satsning för sådan kompetensutveckling bör enligt vår mening disponeras av Folkbildningsrådet att använda till kompetensutveckling av folkbildningens lärare, cirkelledare m.fl. Vad vi här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2000/01:Ub25 yrkande 16, 2000/01:Ub33 yrkande 5 i denna del och 2000/01:Ub36 yrkande 1 i denna del.

Inom ramen för Kunskapslyftet har fackliga organisationer erhållit medel från staten för att bedriva **uppsökande verksamhet** för att i första hand motivera lågutbildade att delta i Kunskapslyftet. Vi anser att det är naturligt att kommunerna fullt ut tar ansvar för uppsökande verksamhet, som också är en viktig del i infrastrukturen. På så sätt kan man på den lokala nivån finna den arbetsmodell och de samarbetspartner som fungerar bäst i den egna kommunen. Vad vi här har framfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub33 yrkande 6.

10. Rätt till personlig assistans vid vuxenutbildning (punkt 15) – kd, c, fp

av Erling Wälivaara (kd), Sofia Jonsson (c), Ulf Nilsson (fp) och Maria Larsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

15. Rätt till personlig assistans vid vuxenutbildning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 10 och bifaller därmed motion 2000/01:Ub33 yrkande 4.

Ställningstagande

Vi anser att personer som omfattas av rätten till personlig assistans även skall ha tillgång till sådan assistans om de vill delta i vuxenutbildning. Kunskapslyftskommittén, som har samma uppfattning, ser inte att förslaget leder till ökade kostnader. Vad vi här har framfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub33 yrkande 4.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

I proposition 2000/01:72 Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen föreslår regeringen

1. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100),
2. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:1108) om statens skolor för vuxna,
3. att riksdagen godkänner vad regeringen förordar om mål och strategi för vuxnas lärande (kapitel 5),
4. att riksdagen godkänner vad regeringen förordar om en särskild form av studiemedel för vissa vuxenstuderande (kapitel 13),
5. att riksdagen godkänner vad regeringen förordar om inrättande av ett nytt statsbidrag till kommuner och folkbildningen (avsnitt 14.1).

Riksdagens revisorers förslag

I Riksdagens revisorers förslag 2000/01:RR12 Svenskundervisning för invandrare och invandranas arbetsmarknad föreslår revisorerna

1. att riksdagen begär att regeringen tar initiativ till förändringar av sfi efter elevernas behov i enlighet med vad som anförts i avsnitt 2.1.

Följdmotioner med anledning av propositionen

2000/01:Ub25 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att alla vuxna utan genomgången gymnasieutbildning skall ha rätt till minst gymnasieutbildning för allmän högskolebehörighet samt också komplettering för specialbehörighet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regeringen skall återkomma till riksdagen med ett lagförslag om utvecklingsstördas rätt till utbildning i sÄrvux.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att den enskilde skall kunna vÄlja utbildningsanordnare genom att

ett system införs för vuxenutbildningen som motsvarar reglerna för de fristående grund- och gymnasieskolorna.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vikten av att studerande med funktionshinder får det stöd de behöver för att kunna studera på sina egna villkor.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att staten skall finansiera de kostnader som uppstår för att genomföra teckentolkning inom den offentligt finansierade vuxenutbildningen.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att även vuxenstuderande med funktionshinder skall ha möjlighet att välja utbildningsanordnare.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att studerande i behov av särskilt stöd skall ges rätt till en fördjupad studieplan där det anges vilka stödinsatser den studerande behöver för att utbildningsmålen skall nås.

8. Riksdagen avslår regeringens förslag till studiefinansiering.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att totalbeloppet för alla studerande höjs med 200 kr per månad.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att för dem som studerar på motsvarande grundskolenivå skall 80 % av studiemedlet utgöras av bidrag och bidragsdelen för dem som studerar på motsvarande gymnasienivå skall ligga på 60 %.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att rätten till tilläggs lån för studier förutom till funktionshindrade i första hand skall erbjudas småbarnsföräldrar.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att personer mellan 30 och 55 år skall kunna låna av det allmänna pensionssystemet för att finansiera utbildning.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att kommunerna skall vara skyldiga att erbjuda vuxna en validering av sina kunskaper.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att en nationell skolinspektion inrättas, som från Skolverket tar över uppgifterna kvalitetsgranskning och tillsyn.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att en andel av de medel i budgetpropositionen som regeringen föreslår skall anslås till kompetensutveckling anvisas Folkbildningsrådet för fördelning av medel till folkhögskolor och studieförbund.

2000/01:Ub26 av Jeppe Johnsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fritt få välja utbildningsanordnare, såväl offentlig som fristående, och om deras rätt att sätta betyg.

2000/01:Ub27 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

1. Riksdagen beslutar godkänna vad i motionen anförs om ändringar av regeringens förslag till mål och strategi för vuxnas lärande.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konkurrensutsättning av sfi-undervisningen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett statligt finansieringsansvar för utbildningstolkning inom vuxenutbildningen.

2000/01:Ub28 av Yvonne Andersson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vuxnas rätt till utbildning på motsvarande gymnasienivå.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samma rättighet till utbildning för alla oavsett eventuellt handikapp.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om folkbildningens roll i det livslånga lärandet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om friskolor inom vuxenutbildningen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studiestöd för vuxenutbildningen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avskaffande av 50-veckorsgränsen för studiestöd.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om värdegrunden för vuxenutbildningen.

2000/01:Ub29 av Roy Hansson (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökade kostnader för vissa kommuner.
2. Riksdagen beslutar att det ges ett särskilt riktat bidrag till vissa kommuner för att möjliggöra ett brett kursutbud i mindre studiegrupper i enlighet med vad som anförs i motionen.

2000/01:Ub30 av Roy Hansson (m):

Riksdagen beslutar att ett nationellt kompetenskonto för utbildning införs i enlighet med vad som anförs i motionen.

2000/01:Ub31 av Ana Maria Narti (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om decentralisering av svenskundervisningen och större utbud av kurser organiserade av olika anordnare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en skapande dialog mellan invandrarnas egna organisationer och ansvariga politiker och tjänstemän som planerar olika integrationsprogram.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om individens val av skola och studietakt, om skolpeng och studiecheck.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om djupa kvalitativa undersökningar angående de högt utbildade invandrarnas svårigheter att närma sig egna yrkesområden i Sverige.

2000/01:Ub32 av Beatrice Ask m.fl. (m):

1. Riksdagen beslutar om ändring i skollagen (1985:1100) i enlighet med vad i motionen anförs.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mål och strategi för vuxnas lärande.

4. Riksdagen avslår regeringens förslag om en särskild form av studiemedel för vissa vuxenstuderande i enlighet med vad i motionen anförs.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studiemedel.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om särvux.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om finansiering av vuxenutbildningen.

2000/01:Ub33 av Sofia Jonsson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta ett kvalitetsinstitut.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lagstadgad rätt att delta i gymnasial vuxenutbildning.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att personer med särskola som bakgrund bör ha tillträde till vuxenutbildning efter samma principer som övriga vuxna.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utbildning skall utgöra underlag för rätten till personlig assistans.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fördelning av resurser för IT, pedagogik och FoU skall samordnas mellan Skolverket och Folkbildningsrådet.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommunerna bör ta ansvar för uppsökande verksamhet.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Folkbildningsutredningen bör vara parlamentariskt sammansatt.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en omfördelning av det totala antalet årsstudieplatser.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att årsstudieplatserna från år 2006 bör inarbetas i ordinarie folkbildningsanslag till studieförbunden via Folkbildningsrådet.

2000/01:Ub34 av Laila Bäck och Mariann Ytterberg (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den utredning som skall göras bör ha en parlamentarisk förankring eller en referensgrupp med sakkunskap om studieförbundens och folkhögskolornas verksamhet.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det i utredningsuppdraget bör ingå att studera hur de ökade deltagaravgifterna påverkat den sociala rekryteringen till studieförbundens verksamhet.

2000/01:Ub35 av Christina Pettersson och Sylvia Lindgren (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studieförbundens roll i vuxenutbildningen.

2000/01:Ub36 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att forsknings- och kompetensutvecklingsmedel bör tillföras folkbildningen.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommunernas skyldighet att på ett opartiskt sätt upphandla vuxenutbildning.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att folkbildningsanslaget bör uppdelas.

Följdmotioner med anledning av Riksdagens revisorers förslag

2000/01:Ub37 av Marietta de Pourbaix-Lundin och Inger René (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konkurrensutsättning av svenskundervisning för invandrare.

2000/01:Ub38 av Ana Maria Narti m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om decentralisering av svenskundervisningen och större utbud av kurser organiserade av olika anordnare.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en skapande dialog mellan invandrarnas egna organisationer och ansvariga politiker och tjänstemän som planerar olika integrationsprogram.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om individens val av skola och studietakt, om skolpeng och studiecheck.

2000/01:Ub39 av Erling Wälivaara m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sfi-undervisning bör förekomma på flera olika nivåer.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten att läsa sfi på högskolenivå.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning av bedömningskriterierna inom sfi.

2000/01:Ub40 av Mikael Odenberg m.fl. (m):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till förändringar av sfi enligt Riksdagens revisorers förslag i enlighet med vad som anförs i motionen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett kvalitetsinstitut.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om finansiering av svenskundervisning.

Motioner från allmänna motionstiden 2000

2000/01:Ub223 av Maria Larsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av att säkerställa utbildning vid naturbruksgymnasierna.

2000/01:Ub230 av Yvonne Andersson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utvecklingsstördas rätt till särvux.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de som avslutar sina studier på särvux skall få slutbetyg.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de utvecklingsstörda skall få undervisning i idrott och hälsa på den utbildning som motsvarar gymnasiesärskolan.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att elever i särvux skall få utbildning i naturkunskap.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att estetiska ämnen skall finnas i särvux på grundsärskolenivå.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att hemspråk skall finnas i särvux på grundsärskolenivå.

2000/01:Ub236 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att även vuxenutbildning bör kunna bli fristående.

2000/01:Ub272 av Lena Sandlin-Hedman m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn av svenska för invandrare.

2000/01:Ub280 av Patrik Norinder och Anne-Katrine Dunker (m):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om yrkesutbildning för äldre arbetslösa.

2000/01:Ub281 av Mikael Odenberg m.fl. (m):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om yrkesutbildning för äldre arbetslösa.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kompletterande utbildning för invandrare.

2000/01:Ub287 av Yvonne Andersson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om värdegrunden för vuxenutbildning.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge personer med utvecklingsstörning samma rättighet till vuxenutbildning som andra.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utbildning skall löna sig.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om organisation av vuxenutbildningen.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att folkbildningen skall inta en särställning vid medelstilleddning.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla skall få möjlighet att erbjudas utbildning upp till treårig gymnasial nivå eller motsvarande.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att funktionshindrade ges erforderligt stöd och förutsättningar att delta i utbildningar.

2000/01:Ub343 av Eva Johansson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att undersöka förutsättningarna för att förlägga en lokförarutbildning till Stockholmsregionen.

2000/01:Ub345 av Sinikka Bohlin m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildningsmöjligheterna för finskspråkiga romer.

2000/01:Ub518 av Sonja Fransson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om försöksverksamhet för att öka antalet studenter med funktionshinder till högre utbildning.

2000/01:Ub801 av Cristina Husmark Pehrsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se de få kvarvarande hushållsskolorna som en resurs i ett folkhälsoperspektiv.

2000/01:Ub814 av Kristina Zakrisson och Paavo Vallius (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om svenska för invandrare.

2000/01:Ub815 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till svenska för invandrare.

2000/01:Sf611 av Lennart Daléus m.fl. (c):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ökad anpassning av undervisningen i det svenska språket.

2000/01:Kr601 av Karin Pilsäter (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att återföra Folkbildningsrådets myndighetsutövning till staten.

2000/01:Kr701 av Matz Hammarström m.fl. (mp):

34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att en utvärdering behöver göras vad avser Folkbildningsrådets måluppfyllelse och folkhögskolornas musikutbildningars utveckling (delvis).

2000/01:MJ233 av Lennart Daléus m.fl. (c):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad tillgänglighet av vuxenutbildning inom lantbrukssektorn.

2000/01:MJ258 av Patrik Norinder och Anne-Katrine Dunker (m):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jordbrukets utbildning.

2000/01:A216 av Elizabeth Nyström och Lars Björkman (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om omedelbara åtgärder för att förändra och förbättra svenskundervisningen för invandrare.

Motioner från allmänna motionstiden 1999

1999/2000:Ub209 av Yvonne Andersson (kd):

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utvecklingsstörda får lagstadgad rätt till särvox,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att de som avslutar sina studier på särvox skall få slutbetyg,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utvecklingsstörda skall få undervisning i idrott och hälsa på den utbildningsnivå som motsvarar gymnasiesärskolan,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att elever i särvox skall få utbildning i naturkunskap,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att estetiska ämnen skall finnas i särvox på grundsärskolenivå,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att hemspråk skall finnas i särvox på grundsärskolenivå.

1999/2000:Ub262 av Elver Jonsson (fp):

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av en stärkt och säkrad position för studieförbund och folkhögskolor,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de utvecklingsstördas svårigheter att erhålla olika former av utbildning i vuxen ålder,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen snarast förelägger förslag om förbättrade möjligheter för utvecklingsstörda och funktionshindrade att komma i fråga för en mera fullständig vuxenutbildning.

1999/2000:Ub805 av Yvonne Andersson m.fl. (kd):

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om prioritetsordning för vuxenutbildning,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att särskilt beakta de utvecklingsstördas situation i den nationella vuxenutbildningsstatsningen.

1999/2000:Sf637 av Lennart Daléus m.fl. (c):

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenska för invandrare.

1999/2000:Sf640 av Yvonne Ruwaida (mp):

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenskundervisning för alla,
17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenska språket och äldre invandrare,
18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sfi-undervisningen.

1999/2000:Kr315 av Birger Schlaug m.fl. (mp):

24. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av utvärdering av effekterna av Folkbildningsrådets nya målsättning.

1999/2000:Kr601 av Ewa Larsson m.fl. (mp):

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av utvärdering av effekterna av Folkbildningsrådets nya målsättning.

1999/2000:N388 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp):

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om folkbildning.

1999/2000:A220 av Lennart Daléus m.fl. (c):

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en generell utbildningsgaranti.

1999/2000:A230 av Elver Jonsson m.fl. (fp):

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändrade villkor för sfi-undervisningen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1. Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 2 § och 13 kap. 1 § skollagen (1985:1100)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

2 §

Grundläggande vuxenutbildning syftar till att ge vuxna sådana kunskaper och färdigheter som de behöver för att delta i samhälls- och arbetsliv. Den skall också syfta till att möjliggöra fortsatta studier.

Gymnasial vuxenutbildning syftar till att ge vuxna kunskaper och färdigheter *motsvarande de som ungdomar kan få genom gymnasieskolan.*

Gymnasial vuxenutbildning syftar till att ge vuxna kunskaper och färdigheter *på en nivå som motsvarar den som utbildningen i gymnasieskolan skall ge.*

Påbyggnadsutbildning syftar till att ge vuxna en sådan utbildning som leder till en ny nivå inom deras yrke eller till ett nytt yrke. Vad som sägs i detta kapitel om gymnasial vuxenutbildning gäller också påbyggnadsutbildning.

13 kap.

1 §

Sfi syftar till att ge vuxna *nyanlända* invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket och om det svenska samhället.

Utbildningen anordnas som *en kurs.*

Sfi syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket och om det svenska samhället.

Utbildningen anordnas som *kurser.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2002.

---

¹ Lagen omtryckt 1997:1212.

2. Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1108) om statens skolor för vuxna

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1991:1108) om statens skolor för vuxna skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Statens skolor för vuxna skall komplettera den kommunala vuxenutbildningen genom att erbjuda utbildning av i huvudsak samma slag i form av distansundervisning.

Regeringen bestämmer om skolornas förläggning.

Föreslagen lydelse

1 §

Statens skolor för vuxna skall *stödja kommunernas användning av distansmetoder i vuxenutbildningen* och komplettera den kommunala vuxenutbildningen genom att erbjuda utbildning av i huvudsak samma slag i form av distansundervisning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2001.

BILAGA 3

Kulturutskottets yttrande 2000/01:KrU3y

Folkbildning

Till utbildningsutskottet

Utbildningsutskottet har den 8 mars 2001 beslutat att bereda kulturutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2000/01:72 Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen jämte eventuella motioner i de delar som berör kulturutskottets beredningsområde.

Kulturutskottet yttrar sig i det följande över propositionen i vad avser avsnitten 5. Mål och strategi för vuxnas lärande, 6.2 Pedagogisk-metodisk utveckling, 11. Folkbildningen och 14.1 Nytt statsbidrag samt motionerna 2000/01:Ub25 (fp) yrkandena 6 och 16, 2000/01:Ub28 (kd) yrkande 3, 2000/01:Ub32 (m) yrkande 7, 2000/01:Ub33 (c) yrkandena 5 och 7–9, 2000/01:Ub34 (s), 2000/01:Ub35 (s) samt 2000/01:Ub36 (m) yrkandena 1 och 3.

Kulturutskottet har vidare beslutat att – under förutsättning av utbildningsutskottets medgivande – med eget yttrande överlämna motionerna 1999/2000:Kr315 (mp) yrkande 24, 1999/2000:Kr601 (mp) yrkande 2, 1999/2000:N388 (mp) yrkande 14, 2000/01:Kr601 (fp) och 2000/01:Kr701 (mp) yrkande 34 i denna del till utbildningsutskottet för behandling.

Utskottets överväganden

Mål och strategi för vuxnas lärande (prop. avsnitt 5)

Propositionen

Regeringen föreslår i proposition 2000/01:72 att riksdagen skall godkänna vad som förordas om mål och strategi för vuxnas lärande. Målet skall lyda som följer.

Alla vuxna skall ges möjlighet att utvidga sina kunskaper och utveckla sin kompetens i syfte att främja personlig utveckling, demokrati, jämställdhet, ekonomisk tillväxt och sysselsättning samt en rättvis fördelning.

En strategi för hur målet skall uppnås förordas.

I propositionen anförs att statens uppgift är att ange mål och vissa riktlinjer för utvecklingen, att lägga fast de formella ramar som säkerställer likvärdig-

het och rättstrygghet för medborgarna samt att – för vissa ändamål och i viss utsträckning – ställa resurser till förfogande. Lärandet förverkligas av de enskilda människorna med stöd av insatser från kommuner, folkhögskolor, studieförbund, andra utbildningsanordnare, arbetsgivare, fackliga organisationer och många andra.

Kulturutskottets ställningstagande

Kulturutskottet påminner om att den fria och frivilliga folkbildningens anordnare, dvs. folkhögskolorna och studieförbunden, själva lägger fast de mål och regler som styr verksamheten. Riksdagen beslutar endast om syftet med det samlade statsbidraget till folkbildningen (prop. 1990/91:82, bet. 1990/91:UbU18, rskr. 1990/91:358, prop. 1997/98:115, bet. 1997/98:KrU17, rskr. 1997/98:258).

Enligt 2 § förordningen (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen (senast ändrad 2000:1451) skall statens stöd ha till syfte att

1. främja en verksamhet som gör det möjligt för kvinnor och män att påverka sin livssituation och som skapar engagemang för att delta i samhällsutvecklingen,
2. stärka och utveckla demokratin,
3. bredda kulturintresset i samhället, öka delaktigheten i kulturlivet samt främja kulturupplevelser och eget skapande.

Verksamhet som syftar till att utjämna utbildningsklyftor och höja utbildningsnivån i samhället skall prioriteras liksom verksamhet som riktar sig till utbildningsmässigt, socialt och kulturellt missgynnade personer. Personer med utländsk bakgrund, deltagare med funktionshinder och arbetslösa utgör särskilt viktiga målgrupper för statens stöd.

Kulturutskottet har inte något att erinra mot det mål för vuxenutbildningen som föreslås i propositionen, särskilt som det till sin innebörd inte torde skilja sig från de principer som legat bakom riksdagens tidigare beslut om syftet med statens stöd till folkbildningen. Utskottet förutsätter att det som nu föreslås i propositionen om mål för vuxenutbildningen inte föranleder någon ändring av förordningen om statsbidrag till folkbildningen. Utskottet uppfattar att regeringens förslag till strategi för att uppnå målet för vuxenutbildningen mera är inriktat mot den kommunala vuxenutbildningen och uttalar sig därför inte i frågan.

Pedagogisk-metodisk utveckling (prop. avsnitt 6.2)

Propositionen

Regeringen betonar i propositionen att övergången från industrisamhället till informationsamhället reser krav på förändrade arbetsätt och förhållningssätt inom pedagogikens område. Det livslånga och livsvida lärandet skall genomsyra människors vardag. Behoven, studiemotiveringen, målinriktningen, attityderna och kunskaperna om lärandet skiftar. Ett nytt förhållningssätt till vuxnas lärande behöver utvecklas. Utbildningen bör vara individualiserad och efterfrågestyrd. Demokratiska principer genomsyrar pedagogiken och ut-

vecklingen går mot ökade möjligheter för deltagarna till inflytande och påverkan på lärandets planering och genomförande inom det formaliserade lärandet. Fokus förskjuts från undervisningen till elevernas lärande. Arbetet blir mera tematiskt och studieorganisationen mera kursutformad.

Statens skolverk skall enligt propositionen få regeringens uppdrag att initiera forskning och utveckling med inriktning mot vuxnas lärande. En förstärkning av Skolverkets medel för forskning och utveckling med 12 miljoner kronor för år 2002 aviseras. Skolverket skall också stödja kompetensutveckling av lärare med inriktning mot vuxenpedagogiskt arbetssätt och specialpedagogik. En förstärkning av Skolverkets medel för detta ändamål med 21 miljoner kronor skall göras i den kommande budgetpropositionen. Vidare skall resurserna för IT i skolan (ITiS) förstärkas så att inte endast ungdomsskolans och vuxenutbildningens lärare skall omfattas av kompetensutveckling inom IT-området utan även folkhögskolans lärare.

Motionerna

I fyra motioner tas upp frågor om forskning, utveckling och lärares kompetensutveckling.

I motionerna 2000/01:Ub25 (fp) yrkande 16, 2000/01:Ub28 (kd) yrkande 3 i denna del, 2000/01:Ub33 (c) yrkande 5 och 2000/01:Ub36 (m) yrkande 1 hemställs att en del av de medel om 21 miljoner kronor, som avses ställas till Skolverkets förfogande för kompetensutveckling av lärare med inriktning mot vuxenpedagogiskt arbetssätt och specialpedagogik, skall tillföras folkbildningen.

I motionerna 2000/01:Ub33 (c) yrkande 5 och 2000/01:Ub36 (m) yrkande 1 hemställs också att en del av den förstärkning om 12 miljoner kronor, med vilka Skolverket skall kunna initiera forskning och utveckling med inriktning på vuxnas lärande, skall tillföras folkbildningen.

Slutligen hemställs i motion 2000/01:Ub33 (c) yrkande 5 att inte endast folkhögskolelärare skall kunna omfattas av kompetensutvecklingen inom IT-området utan att även studieförbundens cirkelledare och handledare skall få del av denna satsning.

Kulturutskottets ställningstagande

Kulturutskottet anser i likhet med vad som anförs i propositionen att valet av arbetssätt, pedagogik och metod har ett starkt samband med synen på vuxnas lärande och de krav som kunskapssamhället ställer på detta lärande. Utskottet delar regeringens och motionärernas åsikt att det är viktigt med en förstärkning av kunskaps- och kompetensutvecklingen på området. De snabba förändringarna i samhället kräver ett nytt förhållningssätt till vuxnas lärande i alla former av vuxenutbildning, oavsett anordnare. De förändringar som nu sker inom den formella vuxenutbildningen gör att denna i viss utsträckning närmar sig de individualiserade och erfarenhetsbaserade verksamhetsformer som tillämpas inom folkhögskolorna och studieförbunden. Utskottet ser mot denna bakgrund ett motiv till att regeringen inför budgetåret 2002 prioriterar den

formella vuxenutbildningens, dvs. den kommunala vuxenutbildningens, behov av forskning, utveckling och kompetensutveckling för lärare. Utskottet har därvid noterat att de medel som skall ställas till förfogande nästa budgetår för kompetensutveckling inom IT-området även skall avse folkhögskolelärare.

Utskottet anser att de förstärkningar av medlen för kunskaps- och kompetensutveckling som nu aviseras för budgetåret 2002 inte är av den storleken att de bör delas upp på flera ändamål och bidragsmottagare än vad som förordas i propositionen. Utskottet vill dock starkt understryka att de snabba samhällsförändringarna, den ökande tillgången till information och ny teknik och de ökande behoven av livslångt lärande för stora grupper i samhället medför att ett motsvarande behov av kunskaps- och kompetensutveckling finns även inom folkbildningen som helhet, dvs. inom både folkhögskolorna och studieförbunden. Med hänvisning till det anförda föreslår kulturutskottet att utbildningsutskottet avstyrker de nu aktuella motionerna 2000/01:Ub25 (fp) yrkande 16, 2000/01:Ub28 (kd) yrkande 3 i denna del, 2000/01:Ub33 (c) yrkande 5 och 2000/01:Ub36 (m) yrkande 1.

Folkbildningen (prop. avsnitt 11)

Bakgrund

När riksdagen år 1991 beslöt om en markant ändrad ansvarsfördelning mellan staten och folkbildningen innebar detta en övergång till ett system där staten endast fastställer övergripande mål och motiv som läggs till grund för statsbidrag för den samlade folkbildningen. Dessa mål och motiv uttrycks som syften med statens stöd till folkbildningen (prop. 1990/91:82, bet. 1990/91:UbU18, rskr. 1990/91:358). Syftena kompletterades år 1998 (prop. 1997/98:115, bet. 1997/98:KrU17, rskr. 1997/98:258). Utskottet har i det inledande avsnittet i detta yttrande återgivit syftenas nuvarande lydelse i förordningen (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen (senast ändrad 2000:1451).

Det förutsattes vid riksdagens beslut år 1991 att folkbildningen kontinuerligt skall genomföra uppföljning och utvärdering av sin statsbidragsstödda verksamhet och återrapportera resultaten till regeringen. Därutöver förutsattes det att staten skall genomföra egna utvärderingar av effekterna av det statliga stödet till folkbildningen.

År 1994 tillkallade regeringen en särskild utredare med uppgift att planera och genomföra en sådan statlig utvärdering (dir. 1994:12). Utredningen resulterade i sex delbetänkanden och ett slutbetänkande Folkbildningen – en utvärdering (SOU 1996:159). Utvärderingen koncentrerades på studieförbundens verksamhet med motiveringen att studiecirkelarna berör betydligt fler människor än folkhögskolornas kurser. Vidare var den statistiska och vetenskapliga kunskapen om cirkelverksamheten, och särskilt kunskapen om cirkeldeltagarna, mindre omfattande än kunskapen om folkhögskolornas verksamhet.

På grundval av utvärderingen lade regeringen fram förslag till riksdagen år 1998 bl.a. om den nämnda kompletteringen av syftena med statsbidraget. Den avsåg dels att folkbildningen skall stärka och utveckla demokratin, dels att folkbildningen skall bidra till att bredda kulturintresset i samhället, öka delaktigheten i kulturlivet samt främja kulturupplevelser och eget skapande. Vidare beslöts att arbetslösa skulle vara en prioriterad grupp.

Formerna för den statliga utvärderingen

Propositionen

Regeringen gör i den nu aktuella propositionen den bedömningen att det är dags att genomföra en ny statlig utvärdering av folkbildningen. Regeringen redovisar ett antal frågor som bör ingå i utvärderingen, såsom Folkbildningsrådets roll, folkbildningens särart, folkbildningen och kulturen, folkbildningen och dess effekter för deltagarna, folkbildningens egna utvärderingar samt folkbildningen och personer med funktionshinder.

Regeringen avser att uppdra åt en särskild utredare att ytterligare precisera inriktningen av de studier som bör genomföras samt att upphandla dessa och samordna verksamheten.

Motionerna

I motionerna 2000/01:Ub33 (c) yrkande 7 och 2000/01:Ub34 (s) yrkande 1 föreslås att den nya statliga utvärderingen skall genomföras av en utredningskommitté med parlamentarisk sammansättning. I den senare motionen förordas som ett alternativ till en sådan utredning med parlamentarisk förankring att en referensgrupp med sakkunskap om studieförbundens och folkhögskolornas verksamhet skall knytas till en av regeringen utsedd utredare.

Kulturutskottets ställningstagande

Kulturutskottet noterar att den föreliggande propositionen har sin tyngdpunkt i den formella utbildningen för vuxna, dvs. i den kommunala vuxenutbildningen. Detta bör ha sin förklaring i att större delen av projektet Kunskapslyftet genomförs inom den kommunala vuxenutbildningen. En betydelsefull del av Kunskapslyftet genomförs dock inom folkbildningen, dels genom att särskilda medel anvisas för folkhögskolans deltagande, dels genom att kommunerna upphandlar utbildning från både folkhögskolorna och studieförbunden.

Inriktningen av statens stöd till folkbildningen behandlades mera ingående av riksdagen år 1998, när regeringen på grundval av den tidigare statliga utvärderingen förelade riksdagen förslag bl.a. om komplettering av de år 1991 beslutade syftena med det statliga folkbildningsstödet.

Kulturutskottet förutsätter att regeringen på samma sätt som år 1998 låter riksdagen få ta del av den nu förestående utvärderingens resultat och att riksdagen föreläggs de förslag som regeringen med anledning av utvärderingsresultaten skall finna nödvändiga.

Kulturutskottet anser att den statliga utvärdering som nu skall ske bör genomföras i den ordning som regeringen förordar, nämligen med en utredare som preciserar inriktningen, upphandlar studier och samordnar verksamheten. Enligt utskottets uppfattning är det först i ett senare skede som en eventuell, beredande parlamentarisk utredning skulle kunna ta ställning till utvärderingsresultaten. Utskottet anser i likhet med vad som anförs i motion 2000/01: Ub34 (s) att det är av värde för utvärderingen att utredaren i sitt arbete har direkt tillgång till sakkunskap om studieförbundens och folkhögskolornas verksamhet. Sakkunskap från experter, sakkunniga och referensgrupper kan – som ofta är fallet inom kommittéväsendet – tillföras en utredning i olika former beroende på utredningens behov. Utskottet utgår från att så blir fallet även denna gång och anser att riksdagen inte behöver göra något uttalande i frågan.

Utskottet utgår från att resultaten av de utvärderingar av olika slag som redan gjorts tas till vara i den kommande utvärderingen, t.ex. den som Riksrevisionsverket gjort om principerna för fördelningen av studieförbundsbidraget.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att utbildningsutskottet avstyrker motionerna 2000/01:Ub33 (c) yrkande 7 och 2000/01:Ub34 (s) yrkande 1.

Studieförbundens roll i vuxenutbildningen

Motionen

I motion 2000/01:Ub35 (s) framhålls studieförbundens viktiga roll i det livslånga lärandet. Studieförbunden har spelat en avgörande roll för att breda folkgrupper och många människor med bristande skolutbildning har kunnat erbjudas individualiserade och anpassade studier i cirkelform. Studieförbunden har också långa traditioner och erfarenheter av samarbete med handikappförbunden. Det är viktigt att studieförbunden får fortsätta att vara aktörer inom vuxenutbildningen. Deras betydelse för att målen för kunskapslyftet uppnås bör följas upp.

Kulturutskottets ställningstagande

Kulturutskottet påminner om att studieförbunden inte anvisats medel direkt för insatser inom kunskapslyftet, men att kommunerna upphandlat utbildning från folkbildningen, dvs. från både folkhögskolorna och studieförbunden.

Kulturutskottet vill – i likhet med motionärerna – framhålla studieförbundens viktiga insatser för bildning, utbildning och kulturverksamhet i många former i hela landet, vilket också manifesterats i det mångåriga och avsevärda stöd som studieförbunden fått från staten. Studieförbundens verksamhet innefattas i den kommande utvärderingen av folkbildningen, och utskottet utgår från att även studieförbundens deltagande i kommunernas upphandlade utbildning inom kunskapslyftet kommer att belysas. Något särskilt uttalande

från riksdagens sida anser utskottet inte vara nödvändigt, varför motion 2000/01:Ub35 (s) bör avstyrkas av utbildningsutskottet.

Folkbildningsrådet

Propositionen

Den nya statliga utvärderingen bör enligt regeringens mening innefatta en djupare värdering av Folkbildningsrådets roll och funktion, bl.a. med utgångspunkt i det dubbla uppdraget att bevaka både medlemmarnas intressen och statens intressen vid myndighetsutövningen vid bidragsfördelningen.

Motionen

I motion 2000/01:Kr601 (fp) hemställs att Folkbildningsrådets myndighetsutövning skall återföras till staten.

Kulturutskottets ställningstagande

Kulturutskottet vill inledningsvis påminna om att anordnarna av den fria och frivilliga folkbildningen, dvs, folkhögskolorna och studieförbunden, själva lägger fast målen och reglerna för sin verksamhet och att de därvid ansvarar inför sina huvudmän och medlemmar för att verksamheten genomförs i enlighet med dessa mål och regler. Det är Folkbildningsrådet, folkhögskolorna och studieförbunden själva som svarar för uppföljning och utvärdering i förhållande till sina egna mål och regler.

Utskottet har inte något att erinra mot att den statliga utvärderingen av Folkbildningsrådets roll i förhållande till syftena med statsbidraget även inbegriper en analys av vad Folkbildningsrådets dubbla uppdrag innebär.

Utskottet anser att utbildningsutskottet bör avstyrka motion 2000/01:Kr601 (fp).

Folkbildningen och kulturen

Propositionen

Regeringen konstaterar att folkbildningen spelar en viktig roll för att förverkliga de kulturpolitiska målen. Om kulturpolitikens inriktning mot ökad delaktighet, reella yttrandemöjligheter, kulturell förnyelse och positivt bruk av kulturarvet skall uppnås och om kulturen skall kunna vara en obunden, utmanande och dynamisk kraft i samhället, behöver folkbildningen stärka sina insatser. Folkbildningen finns i landets alla kommuner och har en mycket viktig uppgift på kulturområdet.

Syftena med statsbidraget till folkbildningen kompletterades år 1998. Ett av de nya syftena är att bredda kulturintresset, skapa förutsättningar för människors egna kulturupplevelser och eget skapande. Regeringen understryker betydelsen av folkbildningen som en arena där kulturarbetare och amatörer möts.

Den kommande utvärderingen skall studera vilken betydelse och roll folkbildningen har för kulturen.

Motionerna

I tre motioner, 1999/2000:Kr315 (mp) yrkande 24, 1999/2000:Kr601 (mp) yrkande 2 och 2000/01:Kr701 (mp) yrkande 34 i denna del hemställs om en utvärdering av det syfte med statsbidraget till folkbildningen som gäller kulturen. I denna utvärdering bör bl.a. ingå folkbildningens betydelse för musikutbildning, för människors delaktighet i kulturminnesvård och kulturlandskapsvård, för tillgången till den egna historien, för orientering i livsåskådningsfrågor m.m. Folkbildningens betydelse för människors tillgång till den egna historien framhålls även i motion 1999/2000:N388 (mp) yrkande 14.

Kulturutskottets ställningstagande

De nationella kulturpolitiska mål som riksdagen fastställde år 1996 (bet. 1996/97:KrU1 s. 40–41, rskr. 1996/97:129) är

1. att värna yttrandefriheten och skapa reella förutsättningar för alla att använda den,
2. att verka för att alla får möjlighet till delaktighet i kulturlivet och till kulturupplevelser och eget skapande,
3. att främja kulturell mångfald, konstnärlig förnyelse och kvalitet och därigenom motverka kommersialismens negativa verkningar,
4. att ge kulturen förutsättningar att vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft i samhället,
5. att bevara och bruka kulturarvet,
6. att främja bildningssträvanden,
7. att främja internationellt kulturutbyte och möten mellan olika kulturer inom landet.

Folkbildningens betydelse i arbetet med att förverkliga dessa nationella kulturpolitiska mål markerades särskilt genom att riksdagen år 1998 godkände det nya syftet med statens stöd till folkbildningen, nämligen att medverka till en breddning av kulturintresset i samhället, till en ökad delaktighet i kulturlivet samt till människors möjligheter till egna kulturupplevelser och eget skapande (prop. 1997/98:115, bet. 1997/98:KrU17, rskr. 1997/98:258).

Utskottet delar regeringens och motionärens uppfattning att det förhållandevis nya syftet med statsbidraget till folkbildningen, när det gäller kulturen, bör utvärderas. Folkbildningens roll och betydelse för kulturen bör således studeras bl.a. mot bakgrund av att folkbildningen bör ha en viktig fördelningspolitisk uppgift både socialt och geografiskt. Folkhögskolornas och studieförbundens idériakedom och initiativkraft bör ha stor betydelse för utvecklingen av kulturen, för tillgängligheten till kultur i hela landet och för människors möjligheter till kulturupplevelser och eget skapande, vilket i sin tur är betydelsefullt för deras välbefinnande och för folkhälsan i stort. Utskottet vill framhålla att folkbildningen redan från början har haft stor betydelse för utvecklingen av ett levande kulturliv i hela landet. Folkhögskolorna har fungerat som kulturcentrum i sina regioner. Studieförbunden har haft en till

omfattningen ökande cirkelverksamhet inom kulturområdet och fungerat som arrangörer av en mångfald kulturprogram.

Motionerna bör vara tillgodosedda genom att en utvärdering nu skall påbörjas och bör därför inte föranleda något uttalande från riksdagen. Utbildningsutskottet bör således avstyrka motionerna 1999/2000:Kr315 (mp) yrkande 24, 1999/2000:Kr601 (mp) yrkande 2, 1999/2000:N388 (mp) yrkande 14 och 2000/01:Kr701 (mp) yrkande 34 i denna del.

Folkbildningen och dess effekter för deltagarna

Propositionen

I propositionen anføres att statistiken i Folkbildningsrådets årsredovisningar inte visar vilka effekter folkbildningen haft för deltagarna när det t.ex. gäller människors möjlighet att påverka sin livssituation, att skapa engagemang för deltagande i samhällsutvecklingen, att utjämna utbildningsklyftor och att höja utbildningsnivån i samhället. Analyser av folkbildningens effekter för deltagarna bör ingå i utvärderingen.

Motionen

I motion 2000/01:Ub34 (s) hemställs att riksdagen skall tillkänna för regeringen att det i utvärderingsuppdraget skall ingå att studera hur de ökade deltagaravgifterna påverkat den sociala rekryteringen till studieförbundens verksamhet (yrkande 2).

Kulturutskottets ställningstagande

Kulturutskottet anser att det är viktigt att kunskaperna kan ökas om vad folkbildningen har betytt för deltagarna i olika avseenden. Som anføres i propositionen bör i dessa analyser även ingå att belysa de minskade kommunala bidragens effekter på folkbildningen. Det borde i detta sammanhang vara naturligt att utvärderingsarbetet även kommer in på frågan om effekterna av höjda avgifter för individerna och särskilt för de resurssvaga och prioriterade grupperna. Utskottet anser emellertid att riksdagen inte bör göra några uttalanden om detaljerna i inriktningen av utvärderingen och föreslår att utbildningsutskottet avstyrker motion 2000/01:Ub34 (s) yrkande 2.

Folkbildningen och personer med funktionshinder

Propositionen

De funktionshindrade är en av de prioriterade grupperna för statens stöd till folkbildningen. Regeringen understryker att folkbildningen i hög grad har genomfört en verksamhet som har varit tillgänglig för funktionshindrade.

Regeringen framhåller att finansieringen av särskilt anpassat boende, habilitering och omsorgskostnader inom folkhögskolan inte kan anses vara ett statligt åtagande. Ansvaret bör åvila kommunerna. Mot bakgrund bl.a. av att Kunskapslyftskommittén ansett att det råder oklarheter i denna fråga bör den

statliga utvärderingen av folkbildningen belysa verksamheten för deltagare med behov av särskilt anpassat boende samt omsorgs- och habiliteringsinsatser.

Motionerna

Enligt motion 2000/01:Ub25 (fp) yrkande 6 bör vuxenstudier med funktionshinder ha möjlighet att välja utbildningsanordnare, således även inom folkbildningen. Folkbildningens kunnande när det gäller funktionshindrade studerande bör enligt motion 2000/01:Ub28 (kd) tas till vara (yrkande 3 i denna del).

Kulturutskottets ställningstagande

Som framhålls i propositionen är en av grundprinciperna för den offentliga handikappolitiken att varje sektor i samhället skall utforma och bedriva sin egen verksamhet så att den blir tillgänglig för alla medborgare. Anpassning bör i princip finansieras inom ramen för den befintliga verksamheten.

Folkbildningen, både folkhögskolorna och studieförbunden, gör betydelsefulla insatser för personer med funktionshinder.

Mot bakgrund av att funktionshindrade är en prioriterad grupp inom folkbildningen avsätter Folkbildningsrådet 10 % av statsbidraget till kostnadskrävande insatser vid folkhögskolorna för deras deltagande i folkhögskolestudier. Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus) kan därutöver komplettera med medel för särskilt kostnadskrävande insatser och assistans i utbildningssituationen. Då det enligt propositionen råder okunskap i kommunerna om folkhögskolans högkvalitativa verksamhet för funktionshindrade är det enligt utskottets mening betydelsefullt att utvärderingen skall belysa verksamheten för deltagare som har behov av särskilda insatser. Med ökad kunskap bl.a. inom kommunerna om folkbildningens möjligheter att erbjuda funktionshindrade individualiserad och anpassad utbildning bör också möjligheterna öka för att de skall kunna välja utbildning inom folkbildningen.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att utbildningsutskottet avstyrker motionerna 2000/01:Ub25 (fp) yrkande 6 och 2000/01:Ub28 (kd) yrkande 3 i denna del.

Nytt statsbidrag (prop. avsnitt 14.1)

Propositionen

Inom kunskapslyftsprojektet har särskilda medel anvisats för 10 000 platser inom folkhögskolan. Regeringen föreslår att ett särskilt riktat bidrag skall lämnas under åren 2003–2005 till folkbildningen för kurser inom folkhögskolan, när kunskapslyftet som projekt upphör fr.o.m. den 1 januari 2003. Bidraget skall avse 7 000 platser och beräknas schablonmässigt samt förutsätta en viss motprestation från folkhögskolornas huvudmän.

Motionerna

I motion 2000/01:Ub32 (m) avvisas regeringens förslag om ett särskilt riktat bidrag för avtrappning av stödet till verksamhet vid folkhögskolorna enligt kunskapslyftets mål (yrkande 7). En snabbare övergång till mera långsiktig medelsanvisning förordas. Frågan bör prövas i kommande budgetarbete.

Enligt motion 2000/01:Ub28 (kd) bör det särskilda riktade bidraget till folkhögskolorna avse oförändrat 10 000 platser (yrkande 3 i denna del). I motionen framhålls dessutom att den aviserade utvärderingen av folkbildningen inte får användas som skäl för att skjuta upp nya satsningar på folkbildningen.

I motion 2000/01:Ub33 (c) föreslås att det särskilda riktade stödet till 7 000 platser inom folkhögskolan skall omfördelas så att stöd till 5 000 platser i stället kan tillföras studieförbunden (yrkande 8). Vidare skall motsvarande medel till studieförbunden ingå i det ordinarie folkbildningsanslaget fr.o.m. år 2006 (yrkande 9).

Kulturutskottets ställningstagande

Kulturutskottet anser att riksdagen bör godkänna regeringens förslag om inrättande av ett nytt särskilt riktat statsbidrag till folkbildningen avseende folkhögskolan under åren 2003–2005, när kunskapslyftsprojektet avslutats. Motsvarande medel avseende folkhögskolan bör inordnas i det generella bidraget fr.o.m. den 1 januari 2006. Utskottet anser att riksdagen bör godta den avtrappning av bidraget för perioden som förordas i propositionen. Bidraget bör inte omfördelas till studieförbunden som inte deltagit i kunskapslyftsprojektet med ett eget bidrag utan via bidragen till kommunerna som upphandlat tjänster från studieförbunden. Den möjligheten har kommunerna även i fortsättningen.

Kulturutskottet anser självfallet att den kommande utvärderingen inte bör vara något hinder för regeringen att förelägga riksdagen förslag om förstärkningar av folkbildningsstödet under de kommande budgetåren om så bedöms påkallat.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att utbildningsutskottet avstyrker motionerna 2000/01:Ub28 (kd) yrkande 3 i denna del, 2000/01:Ub32 (m) yrkande 7 samt 2000/01:Ub33 (c) yrkandena 8 och 9.

Folkbildningsanslaget*Motionen*

Folkbildningsanslaget inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid bör enligt motion 2000/01:Ub36 (m) delas upp i två delar, en del avseende studieförbunden och en del avseende folkhögskolan. Den senare delen bör föras över till utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Regeringen bör låta utreda frågan (yrkande 3).

Kulturutskottets ställningstagande

Riksdagen har på kulturutskottets förslag vid flera tillfällen, senast hösten 2000, avslagit ett motsvarande motionsyrkande om uppdelning av folkbildningsanslaget och överförande av den del som avser folkhögskolan till utgiftsområde 16 (bet. 2000/01:KrU1 s. 122–123). Utskottet har inte funnit att skäl har anförts i motionen som skulle föranleda riksdagen att ändra sitt tidigare ställningstagande. Utbildningsutskottet bör därför avstyrka den nu aktuella motionen 2000/01:Ub36 (m) yrkande 3.

Stockholm den 4 april 2001

På kulturutskottets vägnar

Inger Davidson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Inger Davidson (kd), Åke Gustavsson (s), Elisabeth Fleetwood (m), Agneta Ringman (s), Annika Nilsson (s), Charlotta L Bjälkebring (v), Lennart Fridén (m), Eva Arvidsson (s), Jan Backman (m), Paavo Vallius (s), Dan Kihlström (kd), Roy Hansson (m), Ewa Larsson (mp), Birgitta Sellén (c), Lennart Kollmats (fp), Hillevi Larsson (s) och Willy Söderdahl (v).

Avvikande meningar

1. Pedagogisk-metodisk utveckling i fråga om kompetensutveckling för lärare

Inger Davidson (kd), Elisabeth Fleetwood (m), Lennart Fridén (m), Jan Backman (m), Dan Kihlström (kd), Roy Hansson (m), Birgitta Sellén (c) och Lennart Kollmats (fp) anser:

Mot bakgrund av de stora samhällsförändringarna och behoven av ett livslångt lärande inom stora grupper av den vuxna befolkningen behövs det kompetensutveckling med inriktning mot vuxenpedagogiskt arbetssätt och specialpedagogik för lärare m.fl. både inom den kommunala vuxenutbildningen och inom folkbildningen. I propositionen aviserar regeringen att Skolverket skall få disponera 21 miljoner kronor för kompetensutveckling för den kommunala vuxenutbildningens lärare. Vi anser att en del av dessa medel bör

disponeras av Folkbildningsrådet att användas till kompetensutveckling för folkbildningens lärare, cirkelledare m.fl. Vi anser därför att utbildningsutskottet bör föreslå riksdagen att med bifall till motionerna 2000/01:Ub25 (fp) yrkande 16, 2000/01:Ub28 (kd) yrkande 3 i denna del, 2000/01:Ub33 (c) yrkande 5 i denna del och 2000/01:Ub36 (m) yrkande 1 i denna del tillkännage för regeringen vad vi här har anfört.

2. Pedagogisk-metodisk utveckling och forskning med inriktning mot vuxnas lärande

Elisabeth Fleetwood (m), Lennart Fridén (m), Jan Backman (m) och Roy Hansson (m) och Birgitta Sellén (c) anser:

Med tanke på folkbildningens andel av den totala vuxenutbildningen anser vi att regeringen i propositionen lägger alltför stor vikt vid det formella lärandets behov av forskning och utveckling med inriktning mot vuxnas lärande. Vi anser att folkbildningen, likaväl som den kommunala vuxenutbildningen, har behov av medel för detta ändamål. Vi anser därför att av den förstärkning med 12 miljoner kronor av Skolverkets forsknings- och utvecklingsmedel som aviseras i propositionen bör en del avsättas för att Folkbildningsrådet skall kunna initiera forskning och utveckling för folkbildningens behov. Utbildningsutskottet bör därför med bifall till motionerna 2000/01:Ub33 (c) yrkande 5 i denna del och 2000/01:Ub36 (m) yrkande 1 i denna del tillkännage för regeringen vad vi här har anfört.

3. Folkbildningen och personer med funktionshinder

Inger Davidson och Dan Kihlström (båda kd) anser:

Vi vill framhålla att folkbildningen skapar möjligheter för alla människor att studera inom i stort sett vilket område som helst och att dess utbildningsform skiljer sig från den formella utbildningen. Folkbildningen har stora möjligheter att kunna erbjuda funktionshindrade utbildning anpassad efter deras speciella behov. Utbildningsutskottet bör föreslå riksdagen att med bifall till motion 2000/01:Ub28 (kd) yrkande 3 i denna del som sin mening tillkännage för regeringen vad vi här anfört om att folkbildningens kunnande när det gäller utbildning för funktionshindrade bör tas till vara.

4. Folkbildningen och personer med funktionshinder

Lennart Kollmats (fp) anser:

Jag anser att det är viktigt att elever med funktionshinder skall kunna välja att studera på en folkhögskola eller inom ett studieförbunds verksamhet. Problemet är att inte alla kommuner betalar för dessa elever. Jag förutsätter att den aviserade utvärderingen av folkbildningen skall klarlägga situationen. Jag anser att regeringen på olika sätt bör verka för att funktionshindrade skall få möjlighet att välja att studera inom folkbildningen. Utbildningsutskottet bör

därför föreslå riksdagen att med bifall till motion 2000/01:Ub25 (fp) yrkande 6 som sin mening tillkännage för regeringen vad jag har anfört i denna fråga.

5. Nytt statsbidrag

Elisabeth Fleetwood, Lennart Fridén, Jan Backman och Roy Hansson (alla m) anser:

Vi instämmer i vad som anförs i motion 2000/01:Ub32 (m) om att övergången till ordinarie bidragsgivning bör gå snabbare än vad som föreslås i propositionen, när det särskilda bidraget till folkhögskolan inom kunskapslyftet upphör. Frågan bör prövas redan i kommande budgetarbete. Mot denna bakgrund bör enligt vår mening riksdagen nu avvisa det föreslagna systemet med ett särskilt riktat bidrag till folkhögskolan under perioden 2003–2005. Utbildningsutskottet bör således föreslå riksdagen att med bifall till motion 2000/01:Ub32 (m) yrkande 7 och med avslag på propositionen i motsvarande del som sin mening tillkännage för regeringen vad vi anfört om bidraget till folkhögskolan.

6. Nytt statsbidrag

Inger Davidson och Dan Kihlström (båda kd) anser:

Vi anser att folkbildningens roll inom det livslånga lärandet inte får underskattas. Utbildningsformen är unik och dess alternativa pedagogik och metodik betyder mycket för t.ex. dem som har haft det svårt i skolan. Verksamheten är värd ett starkt stöd. Mot denna bakgrund bör riksdagen inte acceptera att de 10 000 platserna inom folkhögskolan, som fått särskilt bidrag inom kunskapslyftet, minskas till 7 000 platser med särskilt riktat stöd under en övergångsperiod och med ordinarie bidrag därefter. Vi anser också att riksdagen bör uttala att den utvärdering av folkbildningen som startar inom kort inte bör anföras som skäl för att skjuta upp nödvändiga nya satsningar inom folkbildningen.

Utbildningsutskottet bör föreslå riksdagen att med bifall till motion 2000/01:Ub28 (kd) yrkande 3 i denna del som sin mening tillkännage för regeringen vad vi anfört i dessa frågor.

7. Nytt statsbidrag

Birgitta Sellén (c) anser:

Jag anser att även studieförbunden – i enlighet med vad som föreslås i motion 2000/01:Ub33 (c) – bör kunna få del av de medel som avsätts för insatser efter det att kunskapslyftet avslutats. Utbildningsutskottet bör föreslå riksdagen att med anledning av motion 2000/01:Ub33 (c) yrkandena 8 och 9 som sin mening tillkännage detta för regeringen.

8. Folkbildningsanslaget

Elisabeth Fleetwood, Lennart Fridén, Jan Backman och Roy Hansson (alla m) anser:

De senaste årens utveckling har inneburit en allt tydligare skillnad mellan verksamheten inom studieförbunden och folkhögskolan. Vi anser mot denna bakgrund att regeringen bör låta utreda möjligheten att föra över statsbidraget till folkhögskolan från utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid till utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Detta bör utbildningsutskottet föreslå riksdagen att med bifall till motion 2000/01:Ub36 (m) yrkande 3 som sin mening tillkännage för regeringen.

Särskilt yttrande

Pedagogisk-metodisk utveckling

Ewa Larsson (mp) anför:

I samband med behandlingen av frågan om särskilda medel till pedagogisk-metodisk utveckling inom vuxenutbildningen vill jag påminna om att av folkbildningsanslaget, som totalt uppgår till drygt 2,5 miljarder kronor, avsätts en mindre del, nämligen 10 miljoner kronor, till utvecklings- och försöksverksamhet inom folkhögskolor och studieförbund.